

Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja piirivalvekolledž

Silver Pälsing

PK112

**POLITSEI- JA PIIRIVALVEKOLLEDŽISSE KANDIDEERIMISE
OTSUST MÕJUTAVAD TEGURID**

Lõputöö

Juhendaja: Eda Sieberk,

Sisekaitseakadeemia

politsei- ja piirivalvekolledž

korrakaitse õppetooli lektor

Muraste 2013

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: mai 2013
Töö pealkiri Eesti keeles: „Politsei- ja piirivalvekolledžisse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid“ Töö pealkiri võõrkeeles: „The reasons and motivations behind decision making regarding the enlistment into the Police and Border Guard College“	
Töö autor: Silver Pälsing	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Politsei- ja piirivalvekolledžisse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid“. Lõputöö koosneb 60 leheküljest, ühest tabelist ja 10 joonisest. Lõputöö kirjutamisel on kasutatud 27 allikat, millest 6 on võõrkeelsed. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning võõrkeelne kokkuvõte inglise keeles. Lõputöö probleem on püstitatud küsimusena: kui paljud noored tulevad politsei- ja piirivalvekolledžisse nn. missioonitundest ja kui paljud tulevad kooli lihtsalt värbamiskampaaniast saadud info põhjal. Lõputöö eesmärk on välja selgitada politsei- ja piirivalvekolledžisse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid ja teha ettepanekuid värbamiskampaania läbiviimiseks ja tõhustamiseks. Probleemi lahendamiseks ja eesmärgi saavutamiseks viis autor kadettide seas läbi küsitluse ning intervjueris Politsei- ja Piirivalveameti Ida prefektuuri kolme eksperti. Küsitluse tulemustest võib järeldada, et vastajate seas oli vägagi enesekindlaid ning läbimõeldud otsused langetanud inimesi. Ekspertid tõid välja üheselt, et värbamiskampaania on vajalik nii kadettide värbamisel kui ka hea värbamiskampaania suurendab politseikadettideks kandideerijate arvu. Lähtuvalt küsitluse tulemustest, tegi autor ettepanekud värbamiskampaania täiustamiseks ja arendamiseks. Lõputöö tulemustest saab politsei- ja piirivalvekolledž kandideerimise teadmisi kadettide valikute kohta, mida kasutada eneseanalüüsil, värbamiskampaania kvaliteedi kindlustamisel ja efektiivsema värbamiskampaania väljatöötamisel.	
Võtmesõnad: motivatsioon, värbamine, tegurid, valim, tulemused, analüüs	
Võõrkeelsed võtmesõnad: motivation, recruiting, factors, sample, results, analysis	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Aivar Toompere	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Eda Sieberk	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. ÕPPIMISVÕIMALUSED NING ELUKUTSE VALIK	8
1.1. Õppimisvõimaluste tutvustus.....	8
1.2. Kadettide õppimisvõimalused Soome Vabariigis.....	11
1.3. Elukutsevalikut mõjutavad tegurid	13
1.4. Värbamiskampaania.....	19
2. UURIMUSTÖÖ METOODIKA	22
2.1. Ankeetküsitlus ja valim	22
2.2. Intervjuu ja valim.....	23
3. UURIMUSTÖÖ TULEMUSED	25
3.1. Ankeetküsitluse analüüs	25
3.2. Intervjuude analüüs.....	34
KOKKUVÕTE.....	37
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	43
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	47
LISA 1. KÜSIMUSTIK.....	48
LISA 2. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURI PIIRIVALVEBÜROO JUHI ÜLESANNETES OLEVA ÜLLAR KUSTALA`GA	52
LISA 3. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURI ADMINISTRATSIOONI PERSONALIBÜROO IDA PERSONALITALITUSE PRAKTIKAKOORDINEERIJA NELLY RUUGE`GA	55

LISA 4. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURI ADMINISTRATSIOONI PERSONALIBÜROO IDA PERSONALITALITUSE JUHI VERONIKA REMSEL`IGA	58
--	----

SISSEJUHATUS

Sisekaitseakadeemia (edaspidi SKA) politsei- ja piirivalvekolledžisse (edaspidi PPK) on kandideerinud aastate jooksul palju inimesi ja igal aastal on ka olnud erinev lähenemine sihtgruppidele. Õppimisvõimaluste tutvustamiseks on koostatud plakateid, videoid ning on osaletud messidel. Igal kadetil on olnud omad põhjused PPK-sse õppima asumisel.

Kindlasti peab kutsehariduse omandanud töötaja väärtustama valitud kutset ja eriala ning soovima arendada oma kutse- ja erialaseid oskusi. Selleks tuleb olla kursis valitud kutse- ja eriala arengusuundadega ning suuta saadud teadmisi edaspidises töös rakendada. Kutseõppe lõpetanu peab suutma suhelda tööalaselt riigikeeles ja vähemalt ühes võõrkeeles. Kindlasti tuleb osata kasutada infotehnoloogia-vahendeid. Ja antud kutsealasse juba sisse kodeeritud toime tulek ohuolukorras ning vastutamine enda ja kaastöötajate turvalisuse eest.

Rakenduskõrgkooli kasuks otsustanud õppurid võivad valida kõrghariduse esimese astme õppe, mille läbimisel nad omandavad vajaliku pädevuse kutsealal töötamiseks ning jätkuna edasise hariduse omandamise, magistriõppes.

Lõputöös püüab autor leida vastuse küsimusele, kui paljud noored tulevad PPK-sse oma sisemisest veendumusest ehk missioonitundest lähtudes, ja kui paljud tulevad kooli värbamiskampaaniast saadud info põhjal. Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada PPK-sse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid ja teha ettepanekuid värbamiskampaania läbiviimiseks ja tõhustamiseks. Töö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgnevad **uurimisküsimused**:

1. Kui suur roll on värbamiskampaanial missioonitunde kõrval PPK-sse õppima asumisel?
2. Mis motiveerib noori õppima asuma just PPK-sse?
3. Millised püstitatud ootused kvaliteetse õppe suhtes täituvad?

Töö eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastuste leidmiseks koostas autor küsitluse, et selgitada õpilaste arvamus kandideerimise, koolis õpitava ja tulevase töö kohta.

Eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Uurida ootusi kvaliteetse õppe suhtes ja nende ootuste täitumist/mittetäitumist.
2. Kindlaks teha värbamiskampaania mõju kadettidele õppima asumisel.
3. Välja selgitada kadettide rahulolu tehtud valikuga.
4. Mida arvavad kadetid kooli asukoha kohta Ida – Virumaal.

Lõputöö sihtrühmaks olid SKA PPK õpperühmad: politseiametniku eriala õpperühm 120 (edaspidi PaS-120), piirivalvuri eriala õpperühm 120 (edaspidi PvS-120); politseiteenistuse rakendusliku kõrghariduse õpperühmad 121 ja 122 (edaspidi PtS-121 ja PtS-122). Eelnimetatud statsionaarsetes (ehk päevaõppe) õpperühmades õpib kokku 78 kadetti.

Keskhariduse omandamist peetakse mõtteliseks sammuks, mida astudes saab noor täiskasvanuks ja iseseisvub. Noore jaoks on see ehk üks olulisimaid eluetappe, kus ta küsib endalt, kuhu edasi. Kas minna tööle või jätkata õpinguid? Kas kutseharidus, rakenduskõrgharidus või ülikool? Milline eriala? Nendest otsustest sõltub tulevane karjäär, sissetulek, kuid ka näiteks koolikaaslaste tutvusringkond. Riigi jaoks on oluline, et noortevalikud oleksid piisavalt heterogeensed, et mindaks õppima erinevaid ühiskonna toimimiseks vajalikke erialasid, et edasiõppimissoov oleks kaalutletud ning lähtuks noore huvidest ja võimetest, ent arvestaks ka ühiskondlike ja majanduslike vajadustega. (Mägi, Nestor 2012:7)

Autor leiab, et läbiviidav lõputöö aitab välja selgitada, mis on värbamiskampaania juures see, mis kutsub noori astuma PPK-sse. Millised on värbamiskampaania kitsaskohad, mida muutes paraneks värbamiskampaania kasutegur ning mida oleks võimalik hiljem mõõta SKA PPK-sse kandideerijate arvu kasvuga. Autori arvates annab läbiviidav lõputöö panuse tõhustamiseks värbamiskampaania-alast tööd ning see aitab parandada selle läbiviimise kvaliteedi. Autor leiab, et värbamiskampaaniaga seotud tegureid tuleb ka edaspidi uurida, sest muidu võib see avaldada tulevikus negatiivset mõju noorte õppima asumisega PPK-sse.

Kui riigi jaoks on sisejulgeoleku tagamine oluline, tuleks riigil ka rohkem panustada selleks, et edukatele ja suutlikele noortele, keda politseitöö huvitab ja nad tahaksid politseikooli astuda, oleksid loodud kõik vajalikud tingimused riigi poolt tasuta.

Kui võrrelda vastavaid õppimis-, sportimis- ja enesearendamise võimalusi Soome politseikoolis, on vahe mäekõrgune. Vähe sellest, et kõik harrastused ja enesetäiendamise tegevused on tasuta võimaldatud, makstakse õppepäevadel veel päevarahagi ja praktika ajal korralikku töötasu (Soome...01.02.2013). Need on stiimulid, mis tugevasti toetaksid ka värbamiskampaaniat noorte õppima asumisel politseikoolis.

Lõputöö autor tänab kõiki, kes aitasid kaasa lõputöö valmimisele. Erilised tänud kuuluvad küsitlusele vastanud PPK kadettidele, kes oma õpingute ja vaba aja kõrvalt leidsid aega küsimustiku täitmiseks.

1. ÕPPIMISVÕIMALUSED NING ELUKUTSE VALIK

Esimene peatükk sisaldab PPK õppimisvõimaluste tutvustust, antakse ülevaade politseinike õppimisvõimalustest Soome Vabariigis, samuti kirjeldatakse elukutse valikukut mõjutavaid tegureid ning tutvustatakse värbamiskampaania sisu ja selle eesmärgi.

1.1. Õppimisvõimaluste tutvustus

Autor peab oluliseks adekvaatset ja sisulist õppevormide tutvustamist. See annab kindluse, et PPK-sse õppima asunud noored on veendunud oma valiku õigsuses.

Paremaks noorte õppimisvõimaluste tutvustamiseks on autor kasutanud Eesti Vabariigi Valitsuse väljaantud arengukava "Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007-2013". Arengukavas lähtutakse põhimõttest, et Eesti riigi tulevik, ühiskonnaliikmete toimetulek ja rahulolu sõltuvad suuresti iga inimese haritusest. Sellele paneb aluse hea ja kvaliteetne üldharidus (Üldharidussüsteemi...19.04.2013).

Arengukava koostamisel ja täiendamisel on arvestatud Eesti ja Euroopa üldisi arengusuundi. Arengukava koostamisele on kaasatud haridus-, sotsiaal-, sise- ja justiitsministeeriumi kõrval ka teisi ühiskonnaelu korraldavaid ministeeriume (Üldharidussüsteemi...19.04.2013).

Üldharidussüsteemi arendamise eesmärgiks on luua kõigile õpilastele võrdväärsed võimalused ja tingimused nende võimete- ja huvidekohase ning kvaliteetse hariduse omandamiseks, mis võimaldab jätkata õpinguid ja elus väärikalt toime tulla. Arengukavas on rõhutatud, et kasutada olevate meetmetega on kõigil õppijatel, sõltumata nende varalisest ja sotsiaalsest seisundist, võrdsed võimalused osaleda õppetöös kaasaegsetes õppetingimustes (Üldharidussüsteemi...19.04.2013).

Kutseharidusstandardi § 2 lg 1 järgselt on kutseõppe eesmärgiks luua võimalused sellise isiksuse kujunemiseks, kellel on teadmised, oskused, vilumused, hoiakud ja sotsiaalne valmidus töötamiseks ning eeldused õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks. (Kutseharidusstandard, 06.04.2006)

Rakenduskõrgkooli seaduse (RakKKS) § 2 lg 2 järgselt on Sisekaitseakadeemia sisekaitseline rakenduskõrgkool, kus toimub riigi sisejulgeoleku ja sisekaitsealise rakenduskõrgkooli põhimääruses nimetatud teistel avaliku teenistuse õppekavadel rakenduskõrgharidusõpe ning võib toimuda magistriõpe ja õpe keskhariduse baasil läbiviidava kutsekeskhariduse õppekava järgi. (Rakenduskõrgkooli seadus, 10.06.1998)

Kutseõpe keskhariduse baasil on kutseharidusstandardile ja kutse- või eriala riiklikule õppekavale vastava kutseõppe õppekava alusel toimuv õpe, kus õpingute alustamise eeltingimus on omandatud keskharidus ning õppekava nominaalkestus on pool kuni kaks ja pool aastat. (Kutseõppeasutuse seadus, 17.06.1998)

Järgnevalt tutvustab autor SKAd, PPKd - nende eesmärgi, et anda parem ülevaade antud õppeasutuse tegevustest.

SKA on siseministeeriumi haldusala kõrgkool, mis valmistab kutse-, kõrg- ja magistrihariduse tasemel ette spetsialiste laiale ringile sisejulgeolekuasutustele (sh politseile, piirivalvele, päästealale, samuti justiits- ning maksu- ja tollisüsteemile). Viime neis valdkondades läbi ka teadus- ja arendustööd ning pakume juba töötavatele spetsialistidele täiendkoolitust kõigis erialastes küsimustes. (Sisekaitse...19.04.2013).

SKA põhimääruse § 2 järgselt on akadeemia eesmärk sisejulgeolekualase õppe-, teadus- ja arendustegevuse ning ausate ja pädevate riigiametnike koolituse kaudu suurendada turvalisust ning luua tingimused ühiskonna stabiilseks arenguks kogu Eestis. (Sisekaitseakadeemia põhimäärus...19.04.2013)

Akadeemias toimuva õppe eesmärk on anda üliõpilasele ja õpilasele riigi- või kohaliku omavalitsuse ametniku või päästetöötaja tööks vajalikud teadmised, oskused, vilumused, väärtushinnangud ja käitumisnormid ning arendada neis avalikus teenistuses vajalikke isikuomadusi. (Sisekaitse...19.04.2013).

Akadeemia eesmärk on sisejulgeolekualase õppe-, teadus- ja arendustegevuse ning ausate ja pädevate riigiametnike koolituse kaudu suurendada turvalisust ning luua tingimused ühiskonna stabiilseks arenguks kogu Eestis. (Sisekaitse...19.04.2013)

SKA koosseisu kuulub neli erinevat kolledžit: finantskolledž, justiitskolledž, päästekolledž ning PPK. (Politsei- ja piirivalvekolledži põhimäärus...19.04.2013)

PPK on SKA politseiametniku erialadel õppetööd, täiendusõpet, rakendusuuringuid ning teadus- ja arendustegevust korraldav akadeemia eelarves iseseisva alaeelarvega akadeemia struktuuriüksus. (Politsei...19.04.2013)

PPK tegevuse eesmärk on pädevate politseiametnike koolitamine kutsehariduse- ja rakenduskõrghariduse tasemel, magistriõppes ning politseiametnike, Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) ning prefektuuride teiste teenistujate ja sisejulgeoleku ametkondade teenistuskooerte koerajuhtide täienduskoolituse korraldamine. (Politsei- ja piirivalvekolledži põhimäärus...20.10.2010)

2010. aastal valmis SKAs koostöös PPAGA uus ühine politsei ja piirivalve baashariduse õppekava. Baasõppe läbinu omandab politseiametniku ettevalmistuse, mis võimaldab tal täita erinevaid korrakaitselisi ülesandeid ning töötada nii piiri- kui ka politseipatrullis (Politseiametniku...02.01.2013).

Politseiametnike ettevalmistamise kolmeastmeline haridusmudel on tihedalt seotud politsei karjäärimudeliga (Politseiametniku...02.01.2013).

Baasõppe läbinud politseiametnikul on võimalus õpinguid jätkata rakenduskõrgharidusõppes. Rakenduskõrghariduse õppekava täitnud politseiametnik saab ettevalmistuse, mis võimaldab tal täita erinevaid korrakaitselisi ülesandeid, töötada kriminaalpolitseis või juhi ametikohal (Politseiametniku...02.01.2013).

Kutseõpe keskkariduse baasil on õpe, mille kestel õpilane omandab kindlal kutsealal töötamiseks vajalikud pädevused (SKA õppekorralduse...2012).

Eelpool kirjeldatust nähtub, et kadetikandidaadid saavad valida mitme eriala ja erinevate tööülesannete vahel, lähtudes oma huvist ja eeldustest.

1.2. Kadettide õppimisvõimalused Soome Vabariigis

Mitmekülgsema ülevaate saamiseks õppimisvõimalustest vaatleb töö autor kadettide koolitamist Soome Vabariigis.

Kadette õpetatakse Soomes Tampere Poliisiammattikorkeakoulu's, mis kuulub siseministeeriumi alluvusse. Politseiala õpingud hõlmavad põhiõpet, allohvitseriõpet, politseijuhiõpet ja magistriõpet (Soome...01.02.2013).

Õppeasutus vastutab politseikoolituse põhi- ja jätkuõppe, täienduskoolituse ning politseitööga liituvat uurimis- ja arengutegevuse eest. Õppetöö toimub nii soome kui rootsi keeles. Jätku- ja täiendõpet võib taotleda siis, kui põhiõpe on läbitud (Soome...01.02.2013).

Õppeaasta on jagatud kahte perioodi. Kooli astujatele ei ole ealisi piiranguid. Vastu võetakse naisi ja mehi, kes on tasakaalukad, hea füüsilise vormi ja psüühilise seisundiga ning kellel on soov ja tahe aidata teisi ühiskonnaliikmeid ning kes tulevad toime erinevate inimestega suhtlemisel (Soome...01.02.2013).

Sisseastumise tingimuseks on Soome kodakondsus, haridustaseme (kutse- gümnaasiumi või kõrgharidus) olemasolu, tervisekontrolli läbimise tunnistus, vähemalt B-kategooria juhiloa ja aastane töökogemus. Viimane võib koosneda ka lühiajalistest töösuhetest (Soome...01.02.2013).

Tervislikust seisukohast peab sisseastujal olema hea kuulmine ning mõlemal silmal prillideta nägemine 0,2 (Soome...01.02.2013).

Taustauuringuga teeb kaitsepolitsei kindlaks, kas isikut ei ole karistatud alkoholi kuritarvitamise, vägivaldse käitumise, rassismiilmingute, narkootikumide tarvitamise või käitlemise, jms. eest. Väiksemad liiklusrikkumised või eksimused ei pruugi tingimata takistuseks saada (Soome...01.02.2013).

Valikeksami aeg teatatakse sisseastujale kuu aega ette. Selle kohta on märgitud ka materjalid ja juhised, mida kasutada. Osalejatel tuleb maksta 42 eurot. Valikeksam toimub kolmes järgus ja viiakse läbi erinevates kohtades ning võib kesta 9 tundi (Soome...01.02.2013).

Esimene järk sisaldab tervisliku seisundi esmast ülevaatust, keeleksamit, kirjalikku testi, psühholoogilist hinnangut. Teises järgus viiakse läbi intervjuu ja rühmatöö katse. Kolmandas järgus toimub põhjalik tervisekontroll, millesse kuulub ka narkotest (Soome...01.02.2013).

Statistika kohaselt on keskmine sisseastujate vanus 24 aastat. Umbes 30% sisseastujatest on naised. Ka immigrant, kes on Soome kodanik, võib taotleda kooli sissesaamist, kui ta valdab soome või rootsi keelt. Kodakondsuse saamise küsimuses tuleb tal pöörduda kas kohaliku politsei- või migratsiooniameti poole (Soome...01.02.2013).

Politseikooli lõpetanud annavad ka eetikavande. Selle põhimõtteks on, et politseinikud tunnetaksid rohkem oma töö eesmärgid ja väärtushinnanguid, mida Soome politseilt oodatakse. Vanne ei ole juriidiliselt seotud, aga selle andmisega tahetakse tõsta politseinike vastutust (Soome...01.02.2013).

Eetikavande andvad politseinikud lubavad muuhulgas austada iga inimese väärikust ja õigusi ning käituda ausalt ja abivalmilt. Politsei eetikavanne anti Soomes esimest korda 2001. aastal (Soome...01.02.2013).

Politseikoolis õppijatele on kasutada kooli territooriumil asuv ühiselamu tasuta. Koolipäevadel pakutakse tasuta hommiku-, lõuna- ja õhtusööki. Seaduse kohaselt on õpilastel kasutada tasuta politsei vormiriietus (Soome...01.02.2013).

Esimesel õppeaastal makstakse päevaraha 3,60 eurot. Seda ei maksta suve- ega koolivaheaegadel. Õpingute ajal tagab kool õpilastele tasuta arstiabi ja esmaabi korras hambaravi. Praktikaajal makstakse õpilastele politsei palgatabeli järgi 1800 eurot kuus. (Soome...01.02.2013).

Kasutada on politseierialane raamatukogu. Selles on juhtimisalast, õigusteaduslikku, kriminoloogiat ning muud ühiskonda ja selle käitumisreegleid käsitlevat kirjandust. See on kõik selleks, et toetada ja lihtsustada õpinguid ja sellega kaasnevaid uurimistöid. Samuti on hoold kantud õpilaste vaba aja sisustamise eest. Kooli territooriumil on jõusaal, bassein ning staadion ja palliplatsid (Soome...01.02.2013).

Eesti ja Soome politseikool on paljuski erinevad - ühe erisusena võib välja tuua selle, et Eestis on sisseastuja oluliselt noorem kui Soomes. Autori arvates võib see olla põhjuseks, miks Soomes on elukutsevalik kindlam kui meil. Soome politseikoolis on õpilaskonnale loodud kõik vajalikud tingimused ja stiimulid edukaks õppetööks ja enesearendamiseks.

1.3. Elukutsevalikut mõjutavad tegurid

Autor on arvamusel, et elukutsevalik, mis põhineb enda kindlal veendumusel ja kogutud tabel antud elukutsest, eeldab nii põhikoolis kui gümnaasiumis sihipäraseid õpinguid.

Gümnaasiumilõpetajad näevad kõrghariduse omandamist kui oma senise elutee loomulikku jätku. Edasipürgimist soosivad mõistagi parem õppeedukus, süvaõpihoiak ja kõrgemad tulemused riigieksamitel. Kõrghariduse eelistajad pärinevad tavaliselt ka sotsiaalmajanduslikult kõrgemal järjel olevatest peredest – nende vanemad on haritumad, nad osalevad sagedamini spordi- ja huviringides ning on üldiselt oma eluga rohkem rahul. Need noored näivad olevat veendunud, et kõrgharidus on parim valik isegi siis, kui valdkonna- või erialaeelistuse vallas valitseb ebaselgus. (Mägi, Nestor 2012:5)

Tõendid kooli mõjust edasiste otsuste tegemisel on piisavalt mitmekesised mõjutamaks õpilaste, eriti ebatraditsiooniliste õpilaste mõtlemist, hoiakuid ning otsustusvõimet. Kaks

põhifaktorit koolides on õpetajad, täpsemalt erialaõpetajad, ning karjäärinõustajad (Leach, Zepke 2005:21).

Karjäärivalikut puudutavad erinevad teoreetilised käsitusviisid keskenduvad valiku etappidele või karjäärivalikut mõjutavatele inimese isiklikele (motivatsioon, õpiedukus) ja sotsiaal-majanduslikele teguritele. Germeijs ja Verschueren on kirjeldanud karjäärivaliku etappe, nimetades kuus sammu, mida inimene peab otsustusprotsessis läbima (Germeijs, Verschueren 2006:224):

- kursi seadmine – enesele otsuse langetamise vajaduse teadvustamine;
- enese avastamine – enda erinevate külgede avastamine ja teadvustamine;
- üldine ümbritsevate tingimuste avastamine (nt üldteabe kogumine karjäärivõimaluste kohta);
- ümbruskonna süvitsi avastamine – sõelale jäänud karjäärivõimalusi puudutava üksikasjaliku teabe põhjalik kogumine;
- otsuse tegemine – valiku tegemine eri võimaluste hulgast;
- enda valikuga sidumine – tehtud valikuga seotud kindlus ja pühendumine

Enamik kutsealaseid teooriaid vaatlevad kutselisi otsuseid kui indiviidi sobitamiprotsessi, s.o inimene otsib kutset, mis vastaks nende ootustele ja huvidele ning millede jaoks oleks neil vastavad oskused, võimed ja temperament. See protsess eeldab noortelt inimestelt erialade jaoks vajalike omaduste ja oskuste teadmist ning oma arenevate oskuste, soovide, huvide ja eesmärkide tundmist. Valiku tegemisel tuleb välja selgitada võimalikud variandid, kaaluda alternatiive ning leida viisid otsuse elluviimiseks (Gottfredson 2005:72).

Koolide nõustajad peavad keskkooliõpilaste karjäärivalikute kujundamisel arvestama õpilaste saadud kogemusi õppetööst ning enesetõhusust. Karjääriarendamise programmid peaksid pakkuma sisukaid õppekogemusi, mis soodustavad enesetõhususe arengut. Vanemad ja lähikondsed peaksid olema seotud erinevate võimalike viiside leidmisega, arendamaks õpilaste karjäärialaseid oskusi (Tang, Pan, Newmeyer 2008:293).

Koolinõustajatel on hea võimalus teha koostööd õpetajatega, et kujundada õpilaste õpe selliseks, mida annab sobitada erinevatele karjäärivõimalustele. Samuti võivad nad korraldada

tegevusi, mis aitavad paremini aru saada enda võimetest, huvidest, ootustest ning enesetõhususest teatud erialade ja ametite juures (arutelud, eksperimenteerivad tegevused) (Tang, Pan, Newmeyer 2008:293).

Iga keskkoolilõpetaja peaks leidma mõistlikud viisid, kuidas teha üheaegselt karjääri ning omandada täiendav haridus. (Raffe 1998:24)

Autor leiab, et perekonnal ja tutvusringkonnal on noorele inimesele tuleviku osas otsuste tegemisel väga tugev mõju. On isikuid, kes juba noorelt teavad, kelleks nad tahavad saada, aga kindla visiooniga inimesi on võrdlemisi vähe. Autor ei saa ka mainimata jätta, et kooli huvijuhtidel ja karjäärinõustajatel on võimalus aidata oma nõuannete ja läbiviidavate tegevustega suunata noori nende eriala valiku poole.

Eelnevate uuringute (nt Leach ja Zepke 2005; Lent, Brown ja Hackett 1994; Raffe 1998) põhjal on keskkooliõpetajate ees seisev valik kompleksne protsess, mida mõjutavad nii isiklikud tegurid (sh varasem haridustee), sotsiaal-majanduslikud tegurid kui ka riigi haridussüsteemi ja tööturu struktuur. Samalaadselt võib jagada ka Eesti abiturientide kirjandite kvalitatiivsest analüüsist selgunud tegurid. Jooniselt 1 selgub, et tähtsad on pere ja sõbrad; isiklik tahe ja soovid; riigieksamid ning oskustest ja ettevalmistusest tulenevad piirangud; õppimisvõimalused ja kvaliteet; materiaalsed kaalutlused; tööturu nõuded. (Mägi, Nestor 2012:80)



Joonis 1. Abiturientide karjäärivaliku mõjutegurid (Mägi, Nestor 2012:80)

Esimene otsustushetk saabub põhikooli lõpetamisel, mil tuleb teha valik, kas eelistada kutseharidust või minna gümnaasiumi, mille puhul nähakse haridustee jätkuna kõrghariduse omandamist. See valikumoment näib vähemalt osa noorte jaoks olevat olulisem (ja vahest ka ainus võimalik) kui küsimus, millist õppesuunda gümnaasiumis valida. Kõik abiturientid ei ole sugugi veendunud, et otsus minna põhikooli lõpetamise järel gümnaasiumisse on õige. Just raskematel aegadel, mil noort valdab ebakindlus tulevaste valikute suhtes, kerkib neis mõnikord esile kahtlus, et ehk oleks tulnud kutseharidust sügavamalt kaaluda. (Mägi, Nestor 2012:81)

Kujundatakse ühtsetel põhimõtetel toimiv riiklik *kutsenõustamissüsteem*, mis arvestab ühiskonna ja tööturu arenguid, võimaldab õppuritel leida oma huvidele ja võimetele sobivad õppekavad ning hõlbustab erialavalikut. Õpetajakoolituse õppekavadesse lisatakse karjääriõppe alased kursused ning luuakse õppemoodul põhikoolis töötavate karjäärinõustajate ettevalmistamiseks (Eesti kõrgharidusstrateegia...08.11.2006).

Karjäärivalikul ei pruugi negatiivseks eeskujuks olla ainult pereliikmete ametiala, vaid ka üldine pereelu mudel, näiteks ebastabiilne ja/või ebasoodne majanduslik olukord. See paneb

noort inimest eriala valides mõtlema, kuidas niisugust peremudelit või -mustrit mitte korrata. (Mägi, Nestor 2012:86)

Perekonna arvamust kuuleb abiturient otseselt siis, kui ta läheb nõu küsima, ja kaudselt siis, kui lähedased väljendavad oma väärtushinnanguid. On noori, kes tunnetavad ja arvestavad valiku tegemisel perekonna ja lähedaste tuge. (Mägi, Nestor 2012:86)

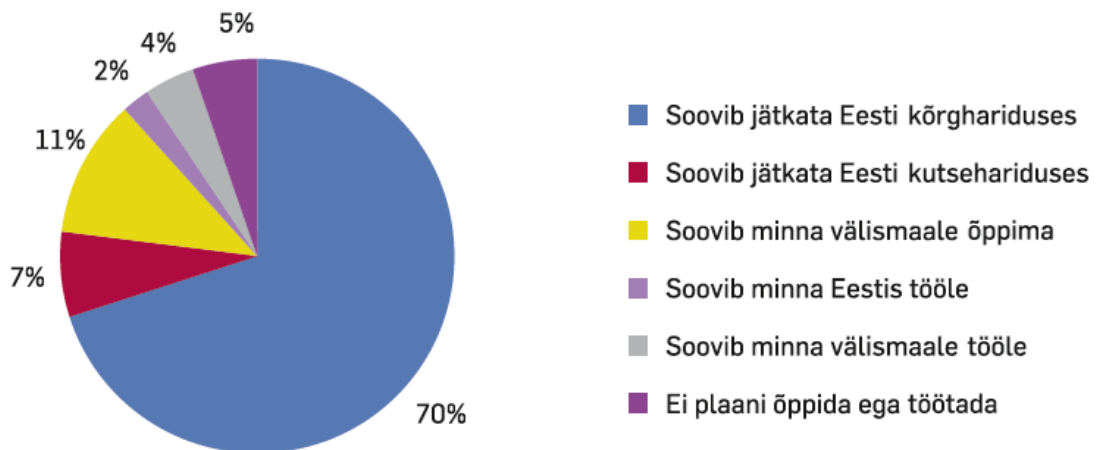
Kutsekooli lõpetajad on kindlamad, et saavad sisse sinna, kuhu tahavad. Ilmselt on nende jaoks ahel kutsekool – rakenduskõrgharidus üsna selge ja loogiline haridustee (Must 2006:20).

2009/10. õppeaastal oli Eestis üldkeskhariduse omandajaid kokku 10 572, kellest 62% asus samal aastal edasi õppima kõrgharidustasemel. Võrreldes nelja viimase aasta kõrghariduses koheselt jätkajate arvu lõpetajate koguarvuga maakondade lõikes, selgub, et kogu perioodi jooksul on alla keskmise olnud jätkajate osakaal Jõgevamaal, Läänemaal, Pärnumaal, Raplemaal ja Võrumaal. Keskmise või sellest kõrgema osakaaluga on kogu vaadeldava perioodi olnud Ida- Virumaa, Lääne-Virumaa ja Tartumaa lõpetajatest koheselt kõrghariduses jätkajate osakaalud (vt tabel). Teiste maakondade tulemused on olnud keskmise suhtes kõikuvad. (Tõnisson 2011:27)

Tabel. Koheselt kõrghariduses edasiõppimist jätkanute gümnaasiumilõpetajate osakaal maakondade lõikes 2006/07 – 2009/10 (Tõnisson 2011:28)

Maakond	2006/07 üldkeskhariduse omandanu, kes jätkas kõrghariduses 2007/08	2007/08 üldkeskhariduse omandanu, kes jätkas kõrghariduses 2008/09	2008/09 üldkeskhariduse omandanu, kes jätkas kõrghariduses 2009/10	2009/10 üldkeskhariduse omandanu, kes jätkas kõrghariduses 2010/11
Harju maakond	66%	64%	63%	60%
Hiiu maakond	54%	67%	70%	48%
Ida-Viru maakond	68%	72%	65%	66%
Jõgeva maakond	48%	55%	59%	59%
Järva maakond	61%	66%	67%	57%
Lääne maakond	60%	62%	57%	62%
Lääne-Viru maakond	66%	63%	64%	65%
Põlva maakond	57%	64%	63%	62%
Pärnu maakond	57%	62%	59%	61%
Rapla maakond	56%	60%	60%	58%
Saare maakond	67%	61%	66%	68%
Tartu maakond	69%	72%	71%	71%
Valga maakond	61%	55%	59%	61%
Viljandi maakond	62%	62%	63%	60%
Võru maakond	56%	55%	54%	54%
Keskmine	64%	65%	64%	62%

Millised on gümnaasiumilõpetajate edasised plaanid? Kas asuda pärast keskhariduse omandamist tööle või õppida edasi? Kas teha seda Eestis või välismaal? Sellele küsimusele annab vastuse joonis 2. (Mägi, Nestor 2012:17)



Joonis 2. Gümnaasiumilõpetajate edasised valikud (Mägi, Nestor 2012:17)

On rõõmustav, et 88% kõigist 2011. aasta kevadel gümnaasiumi lõpetama asunud noortest kavatses õpinguid samal sügisel jätkata. Kõige populaarsem valik oli Eesti kõrgharidussüsteem, mida eelistas 70% abiturientidest. Välisriigis plaanis edasi õppida märgatav osa abiturientidest: kokku 11%, st üle 1300 õpilase. Võrreldes kõrgharidusastme eelistajatega oli peaaegu kümme korda vähem neid, kes soovisid asuda läbima mõne kutseharidusasutuse õppekava. Arvestades gümnaasiumite akadeemilist suunitlust, on see tulemus siiski ootuspärane. Märkimisväärselt vähe oli abiturientide seas neid, kes kavatsesid pärast lõpetamist tööturule siirduda. Eestis soovis tööle minna vaid 2% lõpetajatest, kaks korda enam oli neid, kes lootsid leida töö välisriigis. Seejuures tundsid paljud välisriiki tööle suundujad huvi just vabatahtliku töö vastu, mis aitaks neil uusi kogemusi ja võõrkeeli omandada ning edasiste õpingute üle järele mõelda. 5% vastajatest ei plaaninud järgmisel aastal ei õppida ega töötada, valdava osa moodustasid neist noormehed, kes soovisid läbida kaitseväeteenistuse. (Mägi, Nestor 2012:17)

Lõputöö autori arvates mõjutab koolilõpetajate karjäärivalikut nõustamise kvaliteet õppeasutustes ja perekonna ning tutvusringkonna soovitusel.

1.4. Värbamiskampania

Teavitustöö õppeasutuses pakutavate võimaluste kohta erialade omandamisel, on oluline õppeasutuse *imago* tõstmisel. Autor leiab, et sama oluline on ka värbamisega seonduv tegevus.

SKA värbamistegevuse eesmärgiks on tagada võimalikult suur osalus vastuvõtu konkursil ning seeläbi õppurite parim valik akadeemia kõigil õpetatavatel erialadel. (Sisekaitseakadeemiasse...2008)

Värbamistegevus hõlmab SKA-s õpetatavate erialade propageerimist massiteabekanalites, välimeedias ja avalikel üritustel ning värbamisüritusi messidel, õppeasutustes, noorteorganisatsioonides, ametites jm. (Sisekaitseakadeemiasse...2008)

2008. aastal on kinnitatud „Sisekaitseakadeemiasse õppurite värbamise kord“, mis on välja töötatud lähtuvalt siseministri 12.03.2008 käskkirja nr 32 nõuetest ja suunistest. Värbamiskord kirjeldab SKA-sse õppurite värbamise protsessi ning määratleb Politseiameti, Piirivalveameti, Päästeameti, Maksu- ja Tolliameti, Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja SKA vahelise rollijaotuse ning vastutuse läbiviidavate tegevuste osas. (Sisekaitseakadeemia...2008)

Turundustegevuse sihtrühma moodustavad kõik need, kellele SKA teenused on suunatud. Tinglikult võib sihtrühmad jagada neljaks (Turundus...2008):

- gümnaasiumi õpilased (eelkutseõpe);
- abiturientid (KHR ja kutseõpe);
- keskealised tööturul (kutseõpe ja kaugõpe);
- ametite töötajad ja teenistujad (KHR, magistriõpe, täiendkoolitus).

Eelkõige abiturientidele mõeldud infomesse, teabepäevi ja avatud uste päevi korraldataks palju. Noored käivad nendel usinalt ja teabeallikatena täidavad need vajalikku eesmärki. Kvantitatiivse analüüsi andmete järgi peeti avatud uste päevade, messide ja teabepäevade rolli info hankimisel peaaegu võrdselt oluliseks (46%). (Mägi, Nestor 2012:88-89)

Karjäärivalikuga seotud teabe levitajaid käsitledes toovad vaid üksikud abiturientid näiteks erinevate ülikoolide ja organisatsioonide külalisesinejad. Samal ajal näitas kvantitatiivne analüüs, et abiturientid pidasid eriala esindajate külaskäike koolidesse suhteliselt tähtsaks. Kirjandite põhjal on need loengud gümnaasistidele tihti inspireerivad, kuid pikaajalise mõju avaldumises jäädakse pigem kahtlevale seisukohale. (Mägi, Nestor 2012:89)

Lisaks infomesseidele, teabepäevadele ja külalisesinemistele jagavad oma kodulehekülgedele erinevate õppimisvõimaluste kohta teavet ka kõrgkoolid. Kvantitatiivse analüüsi põhjal on see abiturientide jaoks kõige olulisem teabeallikas, sest kodulehekülgi kasutab infohankimiseks 88% õpilastest. Võiks eeldada, et aktiivsete internetikasutajatena on see ka üks lihtsamini ligipääsetavaid võimalusi teabe kogumiseks. Kirjandites mainivad abiturientid aga seda võimalust vähe. Võib-olla tundub see niivõrd enesestmõistetavana, et seda ei taibata valiku mõjutajana esile tuua. Abiturientide kirjapandud kogemuste põhjal võib öelda, et interneti

kaudu püütakse selgusele jõuda eelkõige kõrgkooli pakutavate loengute, õppekava ja eriala rakendusvõimaluste suhtes. Erialavalikut kaaludes lähtutakse tihti ootusest, et õpitud oskusi saab edaspidi rakendada, samuti soovitakse leida seos konkreetse ameti ja võimaliku töökohaga. Seda teavet ei ole aga noorte sõnul alati võimalik leida ning pakutavate kursuste ja rakendusvõimaluste kohta käiv informatsioon ei pruugi olla piisavaselgusega esitatud. (Mägi, Nestor 2012:89)

Abiturientide mõtiskluste põhjal võib väita, et peale rohkete sisemiste ja väliste tegurite on valiku taga ka pilt tulevikust, olgu siis unistuseks hea ja tasuv töö, edukas karjäär, hingelähedane amet, paindlike võimalustega elustiil vm. Need sihid panevad abituriente omavalikuid hindama ja vahel ka ümber hindama, innustavad edasi minema, ennast proovile panema ja/või ideid ellu viima. Mõnikord võib aga abiturienti mõtteviis olla üsna polaarne – tulevikku nähakse ainult eduka või edutuna, vahepealseid variante arvestamata ja tajumata. Valiku mõjutaja ja motivaatorina on hea palk. Materiaalne kindlustatus ja töö eest saadav suur tasu on karjäärivaliku mõjutajana abiturientide mõtteis olulisel kohal. Isegi kui see ei ole eraldiseisev ja ainuke kriteerium, on see arvukate noorte jaoks märkimisväärse tähtsusega tingimus tulevikuks, mida hakatakse gümnaasiumijärgsete valikutega vormima. (Mägi, Nestor 2012:94)

Autor on arvamusel, et karjäärivalikuga seotud teabe levitamist on piisavalt palju erinevate kanalite ja tegevuste kaudu tehtud. Gümnaasiumi lõpetanud arenenud noorel ei ole raskusi teda huvitava eriala kohta informatsiooni hankida.

2. UURIMUSTÖÖ METOODIKA

Käesoleva lõputöö eesmärgi saavutamiseks on kasutatud kahte andmekogumismeetodit. Kvantitatiivse andmekogumismeetodina kasutatakse ankeetküsitlust ning kvalitatiivse andmekogumismeetodina ekspertintervjuusid. Esimeses alapeatükis tutvustab töö autor kadettide kohta andmete kogumist ning ankeedi ettevalmistamist ja kadettide valimit. Teises alapeatükis tutvustab autor intervjuueeritavate kohta andmete kogumist, intervjuude ettevalmistamist ning nende läbiviimist.

2.1. Ankeetküsitlus ja valim

Välja selgitamaks kadettide arvamust PPK-sse õppima asumiseks ja värbamiskampaania tegureid kasutas autor lõputöös struktureeritud küsimustikuga (vt lisa 1) küsitlust. Autor valis töö läbiviimiseks kvantitatiivse meetodi küsitluse näol, kuna sellega on võimalik saadud infot põhjalikult ja sisuliselt analüüsida.

Empiiriliste andmete kogumine toimus kolmes etapis. Esimeses ehk ettevalmistavas etapis kogus töö autor andmeid võimalike küsitlusele vastajate kohta. Andmete kogumiseks kasutas autor kvantitatiivset meetodit – ankeetküsitlust. Ettevalmistavas etapis valmistas autor ette ankeedi küsitluse jaoks ning otsustas otstarbekuse seisukohast lähtuvalt võtta uurimuse aluseks 17 küsimusest koosneva küsitluse (vt lisa 1). Pärast küsitluse valmimist saadeti küsitlused kadettidele täitmiseks.

Küsitlusuurimuse eelisteks on see, et selle abil saab koguda suure andmestiku: uurimusega võib haarata palju inimesi ja esitada neile rohkelt küsimusi. Hoolikalt koostatud ankeedi puhul saab andmeid kiiresti talletada ja arvuti abil analüüsida. Samuti on ajakava ja kulutusi võimalik ette planeerida. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005:182)

Rühmad, kelle suhtes autor küsimustiku koostas olid: PaS-120; PvS-120; PtS-121 ja PtS-122. Politseiametniku eriala ja piirivalvuri eriala kadetid, kes õpivad rühmades PaS-120 ja PvS-120 alustasid õpingutega 27.08.2012. ning rakendusliku kõrghariduse politseiteenistuse eriala kadetid, kes õpivad rühmades PtS-121 ja PtS-122 alustasid õpingutega 27.08.2012. PtS-120 ja

PtS-121 on rühmad, kelle õpingud kestavad kolm aastat ning kes omandavad lõpetades rakendusliku kõrghariduse ja PaS-120 ja PvS-120 on rühmad, kelle õpe kestab üks aasta ning lõpetades omandavad kutsehariduse. Autor valis eelnimetatud õpperühmad sihtrühmaks, kuna antud kadetid on kõige hiljutisemad õppima asujad. Valim kujunes SKA andmebaasis olemasolevate õpperühmade nimekirjade põhjal.

Töö autor jagas küsimustikud SKA PPK 78 kadetile. Küsimustikele vastas 60 kadetti, s.o ~77% küsimustike saanutest. 18 kadetti jätsid ankeedid tagastamata. Kuna töö autoril puuduvad analüüsimiseks 23% õpilaste vastused, siis andmete analüüsimisel saadavaid tulemusi üldistada ei ole võimalik.

2.2. Intervjuu ja valim

Empiiriliste andmete kogumiseks kasutas autor antud lõputöös ekspertintervjuusid, et välja selgitada värbamiskampaaniale antavad hinnangud, värbamiskampaania muutmise võimalused ning PPK-sse õppima asumise põhjused. Intervjueeritavate valikul lähtus autor Ida prefektuuri spetsialistidest/ametnikest, kes tegelevad suuremal või vähemal määral kadetidega ja kadetikandidaatide värbamisega.

Intervjuude valimiks oli kolm Ida prefektuuri vastuvõtukomisjoni liiget:

- PPA administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse juhataja Veronika Remsel;
- PPA administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse praktikakoordineerija Nelly Ruuge;
- PPA Ida prefektuuri piirivalvebüroo juhi ülesannetes olev Üllar Kustala.

Intervjueerimise eesmärgiks oli välja selgitada ekspertide arvamus värbamiskampaaniast ja põhjustest PPK-sse õppima asumisel.

Intervjueerimise suur eelis teiste andmete kogumise ees on paindlikkus, võimalus andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajatele reguleerida. Intervjueerimine andmete kogumisel valitakse tavaliselt järgmistel põhjustel (Allik ja Seli 2010:7):

- Soovitakse rõhutada, et uurimisolukorras tuleb inimesi näha subjektidena. Intervjueeritavale tuleb anda võimalus väljendada ennast võimalikult vabalt. Inimene on intervjuus tähendusi loov ja aktiivne pool.
- Inimeste ütlused soovitakse paigutada laiemasse konteksti. Intervjuus on võimalik vastajat, tema näoilmet ja žeste näha. Samuti võib intervjueeritav rääkida endast ja teemast rohkem, kui uurija on suutnud ennustada.
- Soovitakse vastuseid täpsustada.
- Soovitakse saada põhjalikku teavet. Näiteks võib paluda seisukohti põhjendada. Vajaduse korral saab kasutada lisaküsimusi.

Intervjuudes osalejatega võeti eelnevalt ühendust telefoni teel, tutvustati lõputöö teemat ja eesmärki. Seejärel saadeti ekspertidele küsimused politsei e-posti vahendusel, millega anti vastuvõtukomisjoni liikmetele võimalus põhjalikumalt tutvuda uurimisprobleemi ja intervjuu küsimustega ning ettevalmistuda eesseisvaks intervjuuks. Ekspertintervjuud viidi läbi vastavalt eelnenud kokkuleppele, politsei ametiruumis Jõhvis. Intervjuude läbiviimisel kasutati diktofoni Sony, mille kasutamiseks küsiti eelnevalt luba. Ekspertintervjuusid viidi läbi kolmel korral.

Intervjuu tulemused tõlgendamis- ja analüüsi etapis intervjuud kodeeriti. Sellele järgnes intervjuude transkribeerimine ning korduv lugemine. Andmete analüüsimiseks kasutati fenomenograafilist lähenemist. Selline andmete tõlgendamismeetod võimaldab empiirilisi andmeid kodeerides, neid mõtestades ja liigendades, mõista, tõlgendada ja analüüsida uuritavate arusaamu, kogemusi, arvamusi, hoiakuid. (Laherand 1999:138)

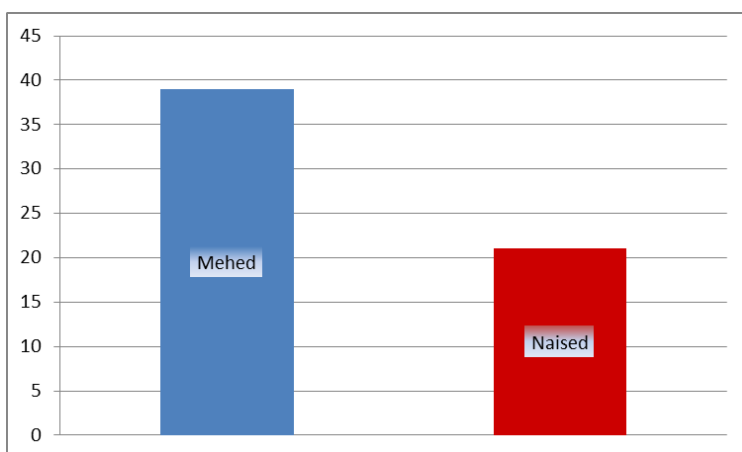
Palju kattusid intervjueeritavate seisukohad ja arvamused värbamiskampania kohta. Kui arvamused kattuvad, saab öelda, et teatud aspekte tajuvad kõik osapooled sarnaselt (Kallaste, Jaakson ja Kraut 2011:83). Seega leiab autor, et kolm intervjueeritavat oli piisav järelduste tegemiseks.

3. UURIMUSTÖÖ TULEMUSED

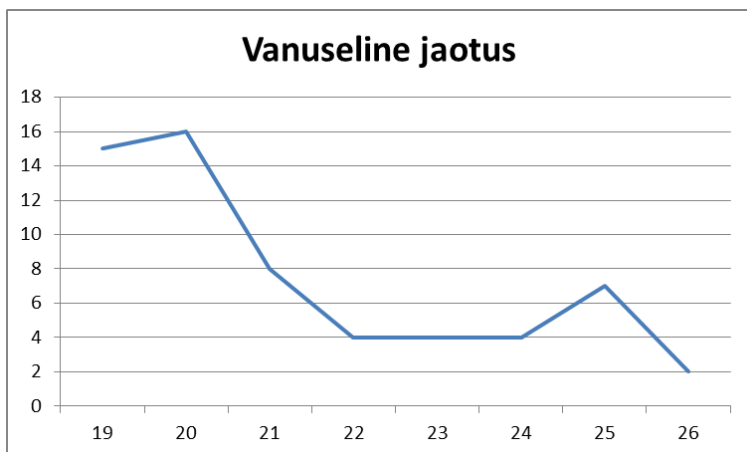
Tulemusi analüüsidest oli autori eesmärgiks ankeetküsitluse vastuste kaudu tõlgendada värbamiskampaania mõju kadettidele. Samuti teada saada, millised ootused kvaliteetse õppe suhtes täitusid ja mida arvavad kadetid kooli võimaliku asukoha kohta Ida-Virumaal. Autor leiab, et läbi kadettide vastuste on võimalik välja tuua värbamiskampaania kitsaskohti ja tulenevalt nendest, värbamiskampaaniat hiljem parandada s.t kvaliteetsemaks muuta.

3.1. Ankeetküsitluse analüüs

Laekunud vastuseid andnud kadette oli 60, kellest 39 olid meessoost, 21 naissoost (vt joonis 3). Sooline jaotus, et mehi peaaegu kaks korda rohkem kui naisi, on PPKs õpitavate erialade eripära arvestades ennustatav tulemus. Kõige rohkem oli kooli astunud vanuses 19-20 eluaastat (vt joonis 4), moodustades kokku üle poolte vastanutest. See võib viidata noorte varajasele otsusele asuda kindla eriala peale õppima kohe pärast keskkariduse omandamist. Nimetatud otsus võib lugeda rohkem läbimõelduks ning pigem mitte hetkemeeleolu ajendiks, arvestades eriala tähtsust ning karjäärivõimalusi.

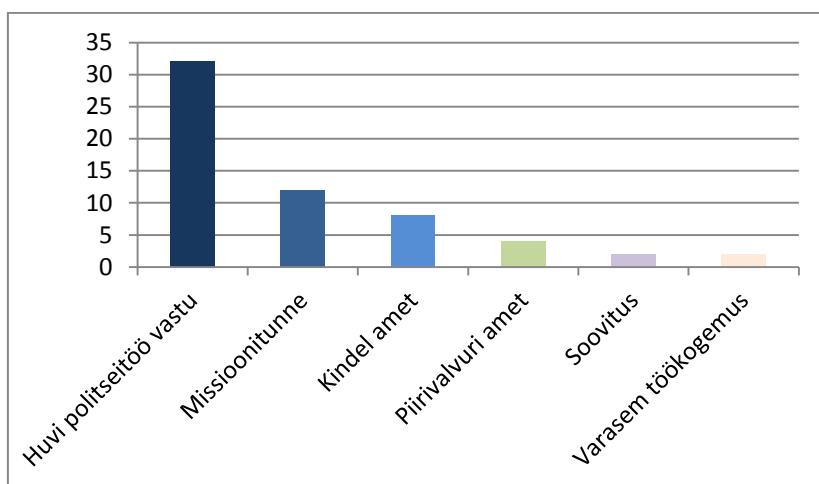


Joonis 3. Vastanute sooline jaotus



Joonis 4. Vastanute vanuseline jaotus

Sarnaseid tulemusi võib näha ka põhjuste juures, miks asuti õppima PPK-sse (vt joonis 5). Samuti, üle poolte vastanutest nimetas põhjuseks suurt huvi politseitöö vastu, missioonitundest ja kindla ameti otsingul mindi PPK-sse kolmanda põhjusena. Piirivalvuriks, soovitudest ning varasemast töökogemusest ajendatuna mindi õppima väga vähesel määral, mis annab kinnitust arvamusele, et PPK-sse õppima kindla tahtmise, teadmise ning sihikindlusega selles valdkonnas tegutsemiseks. Sama tunnistust annab üle poolte vastanute soov jääda sellele ametile, samas kui teise ameti peale tööle minemist kaalus vaid alla veerandi vastanutest.

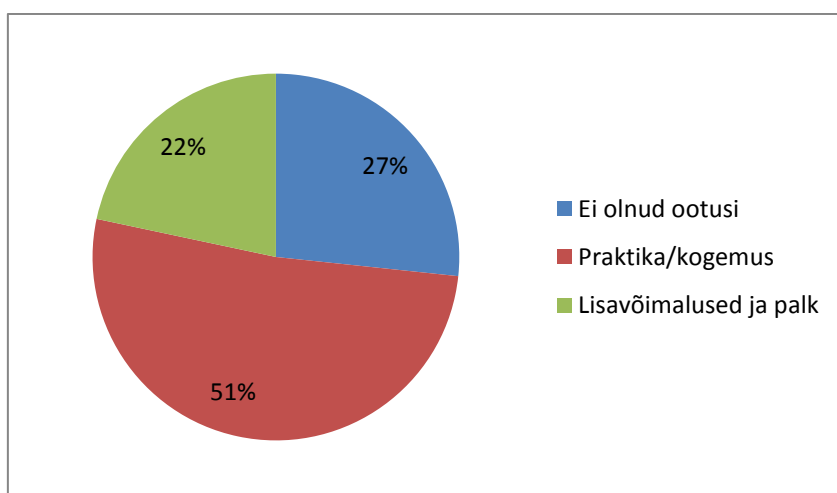


Joonis 5. Põhjused PPK-sse õppima asumisel

Eelistused töökoha suhtes olid varieeruvad, kuna õppima tulnud olid pärit väga erinevatest piirkondadest ning nende soovid töökoha suhtes olid tõenäoliselt mitmete tegurite poolt mõjutatud (nt. elukoha lähedusse tööle jäämise soov, aga ka soov saada töökoht just kindlasse linna jms). Näiteks pooled vastanutest omasid kindlat soovi saada tööle oma praegusse elukohta. Tööle sooviti saada nii Tallinnasse, Tartusse ja Pärnusse, aga ka Narva, Kärdlasse ning Jõgevale.

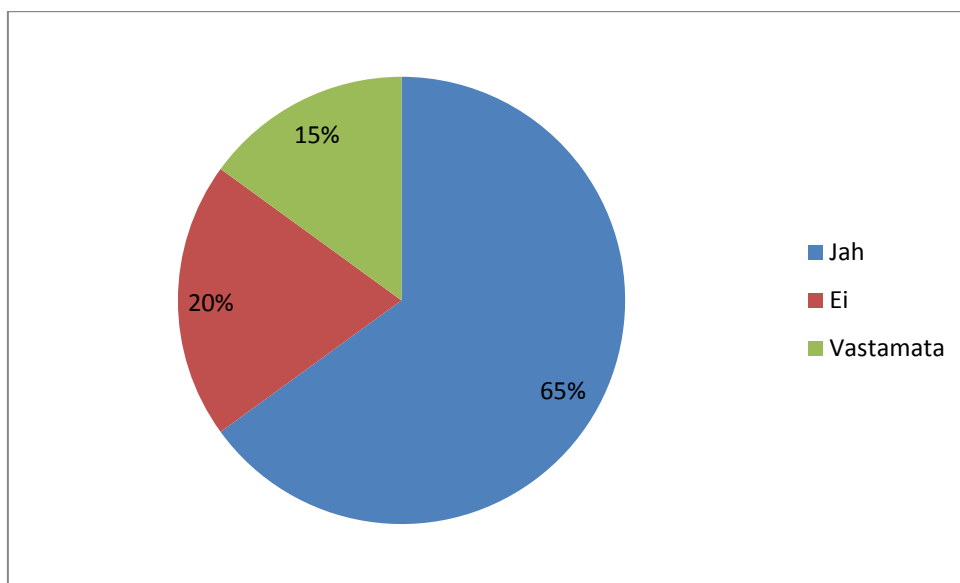
Küsimusele, „Kas politseis on tuttavaid või sugulasi, kes avaldasid mingit mõju soovile PPK-sse õppima asuda?“, vastas veidi alla poolte jaatavalt. Neist umbes pooled said oma mõjutused ja info perekonnalt ning sugulastelt, teised pool aga sõpradelt ning tuttavatelt. Vähesel määral saadi infot PPA ametnikelt.

Ootuste kohta politseitööst enne PPK-sse õppima asumist olid suures enamuses praktika ja töökogemuste saamise ootus (vt joonis 6). Umbes veerandil vastanutest olid suured ootused heale palgale ning tööga kaasnevatel lisavõimalustele, teisel veerandil puudusid ootused täielikult. Praktika ning kogemuste saamise ootust võib seostada sooviga teha karjääri oma erialal või vähemalt saada piisav kogemustepagas kindlustamaks pikaajaline kindel töökoht.



Joonis 6. Ootused politseitööle enne õppima asumist

Küsimusele, „Kas ootused, mis olid koolist olemas juba enne õppima asumist, leidsid õppimise ajal kinnitust?“, vastas 65% vastanutest jaatavalt, 20% eitavalt ning 15% jättis küsimusele vastamata (vt joonis 7). Lisaküsimusele, „Millised ootused kinnitust leidsid?“, vastati pooltel juhtudel, et selleks on õppetöö. Teise ja kolmandana toodi välja lisavõimalused, mida kool pakkus ning õppejõud.

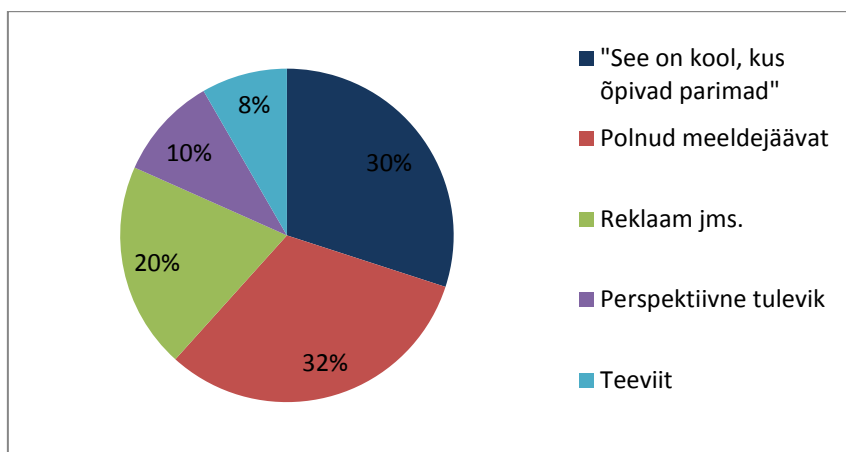


Joonis 7. Ootustele vastavus koolist

Oma otsust PPK-sse õppima asumisel kahetses vaid 10% vastanuist, põhjusteks toodi: ebakindlus tulevase töö suhtes, oma iseloomu tõttu politseiametnikuks mittesobivust, pettumust politseis ja selle süsteemis. Need põhjused on pigem tagajärjelise iseloomuga ning ei näita PPK-sse astumisel ennatliku otsuse tegemist.

Värbamiskampaania küsimustele vastati erinevalt, selle rolli kooli õppima asumisel ei hinnatud eriti kõrgeks. Küsitluse vastustest nähtub, et 47 kadetti, ehk 78% vastanutest ei lasknud ennast värbamiskampaanial üldse mõjutada. Vastanutest 8 vastas mõjutustele jaatavalt ning viiele oli valimiskampaania osaliselt mõju avaldanud. See näitab taaskord, et kooli asuti õppima kindla meelega ning värbamiskampaanial jms oli vähene mõju otsuse tegemisel.

Värbamiskampaania juures jäi vastanuile kõige enam meelde loosung: „See on kool, kus õpivad parimad“ (vt joonis 8). Veidi üle veerandi kadettidele polnud kampaania juures midagi meeldejäädavat. Hea reklaam ning perspektiivset tulevikku lubanud hüüdlauseid olid mõju avaldanud vähem meeldejäädavalt. Teeviidalt saadi ka osa oma mõjutustest, et PPK-sse õppima asuda, kuigi see oli arvatavasti pigem informatiivne allikas.



Joonis 8. Meeldejääv kampaania juures, enim mõju avaldanu

Vastanute seas valis politseiniku eriala suuna 45 inimest, 10 piirivalvuri eriala ning 5 ei olnud veel oma otsust langetanud. Politseinikuks sooviti minna peamiselt huvitava ning mitmekesise töö, pakutavate hüvede ning karjäärivõimaluste pärast. Piirivalvuriks mindi õppima pigem lootuses, et selle eriala töö on rahulikum, vähem koormav ning turvalisem. Samuti selle pärast, et keegi sugulastest või tuttavatest oli juba selle eriala peal tööl ning sooviti sama teed minna.

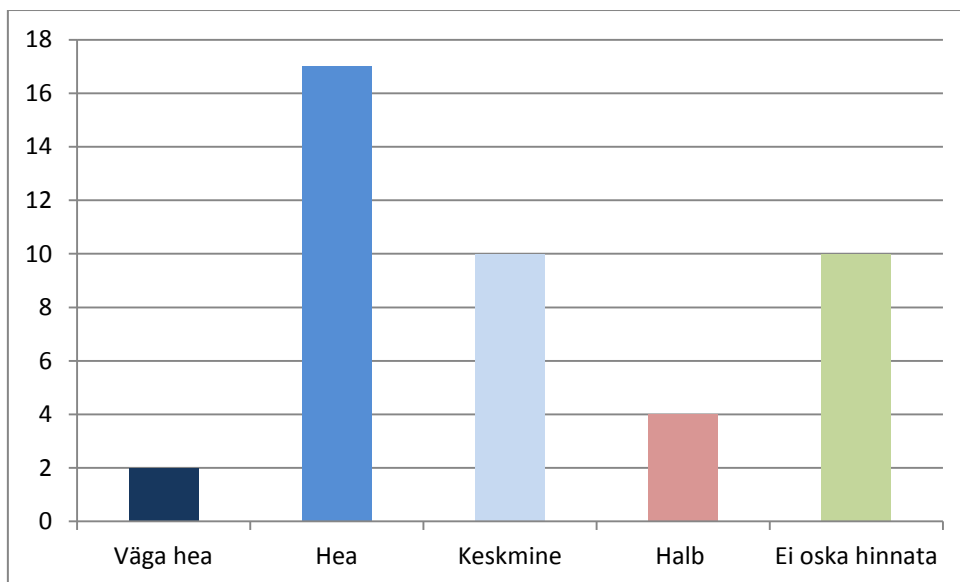
Kõrghariduse suuna valis 63% vastanuist, kutsehariduse suuna valis aga 30%, küsimusele jättis vastamata 7%.

Kõrghariduse suund valiti peamiselt sellepärast, et selle omandamisel on tulevikus rohkem võimalusi, seda peeti prestiižikamaks, sest see tagab kindlama tuleviku (mitte ainult politseinikuna), sooviti saada kõrgharidust (teaduskraadi) ning selle haridustee valimisel on õpe ning elamiskulud tasuta (riigieelarvelised kohad) jms.

Kutsehariduse suund valiti peamiselt seetõttu, et kutsehariduse õppe kestvus on lühem ning annab võimaluse varem tööle asuda. See on seotud tõenäoliselt asjaoluga, et kutsehariduse suuna valinud kadetid, soovivad võimalikult vähe aega kulutada õppe peale ja võimalikult kiiresti tööle hakata. See annab kiiremini võimaluse iseseisvuda, teenides endale ise elatist.

Teiseks põhjuseks oli kõrghariduse omandamiseks vajaliku lävendini mitte küündimine. Muude põhjuste seas toodi välja ajapuudust, muude kohustuste olemasolu, ressursinappust ning perekondlikke põhjusi.

Värbamiskampaaniat hinnati üldiselt heaks või keskmiseks, väga heaks või halvaks pidas seda vaid kuus küsitluses osalenut (vt joonis 9). Kümme vastanut aga ei osanud värbamiskampaaniat hinnata, kas siis põhjusel, et poldud sellega kursis või ei pakkunud see neile huvi (nagu eelnevalt ka välja tuli, polnud värbamiskampaania oluliseks mõjutajaks kooli õppima asumisel). Halva tagasiside juures toodi spetsiaalselt välja tegelikkusele mittevastavad tingimused ja kord PPK-s ning edasises töös (madal palk, üleolev suhtumine kaastöötajate poolt jne).

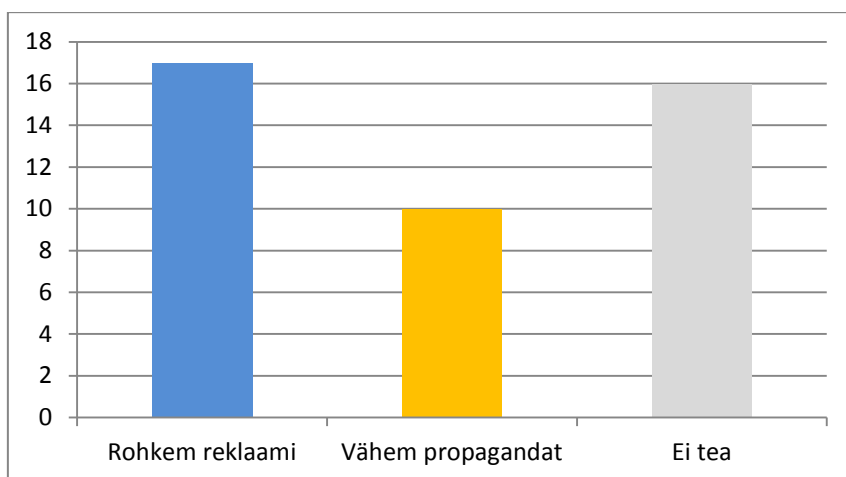


Joonis 9. Värbamiskampaania hindamine

Saamaks infot värbamiskampaania võimalike täienduste osas, uuriti, mis võiks selle juures teisiti olla ning mida muuta, mida jätta. Vastustest tuli välja fakt, et soovitakse näha rohkem

reklaami üldiselt (vt joonis 10). Seega võiks üheks põhjuseks, miks päris suur hulk vastanutest värbamiskampaania kohta midagi ei tea või eriti midagi ei mäleta, olla mitte ainult huvi vähesus ega isegi võib-olla mitte negatiivsus sedasorti info vastu, vaid lihtsalt info ebapiisav levitamine. Kõige rohkem sooviti korraldatavaid infotunde, tutvumispäevi jne.

Teise asjana soovis suur hulk vastanutest, et edaspidi oleks värbamiskampanias vähem propagandat. See sõna on pigem üldistav, et mitte teda jutumärkidesse panna. Selle all mõeldi kampanias kasutatavat meetodikat. Nimelt ei meeldinud paljudele vastanutele kampania liiga ülistav hoiak õppetöö, asutuse ning edasiste töölesaamise võimaluste suhtes. Paljude arvates oli positiivne kampania küll hea, kuid aasta-aastalt samu lubadusi andes, millel tõepõhi järjest hõredamaks jääb, kaotab ka värbamiskampania oma tõsiseltvõetavuse, halvimal juhul usaldusväärse.



Joonis 10. Värbamiskampaniale soovitused

Üle poole vastanuid ei oleks häirinud tingimus, kui PPK oleks asunud Ida-Virumaal, veidi alla poole oleks see häirinud ning selle tõttu ei oleks nad kooli õppima asunud. Väga väike grupp poleks oma otsuses enam nii kindel olnud ja ei osanud seepärast kindlat vastust öelda.

Küsimusele „Kas nende PPK-sse õppima asumist mõjutaks kooli asukoht?“, vastas sama hulk, kes oleks kooli Ida-Virumaal asumise korral sinna sellest hoolimata õppima läinud, eitavalt. Ülejäänud, kes ei oleks sinna õppima läinud, vastasid jaatavalt.

Seega ei pruugi olla kooli mitte õppima asumise põhjuseks mitte niivõrd asjaolu, et ta just Ida-Virumaal oleks asunud, vaid üldisemalt fakt, et ta asunuks kusagil mujal. Tõenäoliselt oli määravateks faktoriteks kaugus senisest elukohast või kooli asukoht mõnes suuremas asulas (linnas), kuhu on lihtsam ligipääs ning taristu.

Kuna lähiminevikus oli kerkinud teemaks PPK asukoha muutus Ida-Virumaale, siis sai kadettide käest küsitud „Kas nad oleksid pettunud, kui kool tõepoolest mujale oleks kolinud?“. 38 kadetti vastas eitavalt. Seega sarnaselt eelmistele küsimustele vastuste andmisega ei mõjutanud kolimisplaani kuulmine 63,5% vastanute otsust kooli õppima asuda. Küll aga vastas 22 kadetti, ehk ligi 37% vastanutest jaatavalt. Põhjustena toodi välja juba paikapandud plaanid õppimisjärjekorra, elukoha, transpordi jms. suhtes. Teisalt mainiti, et SKA struktuuriüksused on juba niigi laiaili ning PPK kolimine Ida-Virumaale teeks asja ainult keerulisemaks. Mainiti ära ka Ida-Virumaale tööle jääda soovivate koolilõpetajate vähesus, mistõttu ei nähtud kolimisel kindlat eesmärki.

Siinkohal toob autor välja küsitlusele vastanute arvamust, mida nad kirjutasid vastuseks küsimustele küsimustiku täitmise käigus. Kuna küsitlus oli anonüümne, leidis autor vastuste hulgast arvamusi, mis tõid esile värbamiskampaania head ja vead ning arvamusi õppetöö ja selle korralduse kohta.

Küsimusele „Mis põhjusel otsustasite PPK-sse õppima asuda?“ toodi välja järgmist: *et võidelda kuritegevuse vastu; huvi politseitöö vastu; professionaalse kutse omandamine; arendamine nii vaimselt kui ka füüsiliselt; aidata riiki; et saada piirivalvuriks; unistus; südametunne.*

Küsimusele „Kas olete kahetsenud oma otsust PPK-sse õppima asumist? Miks?“ Kahetses 60 vastanust oma valikut kooli õppima tulla ainult kuus. Need, kes vastasid küsimusele „jah“ tõid välja järgmist: *ebakindlus tulevase töö suhtes; oma iseloomu tõttu ei sobi politseiametnikus; olen juba praegu pettunud politseis ja selle süsteemis; suure vastutuse võtmine endale kui vaja relva on kasutada ja elu üle otsustada.*

Küsimusele „Mis oli värbamiskampania juures sellist, mis jäi kõige rohkem meelde või mõjutas enim õppima asumist?“ toodi välja järgmist: „*See on kool, kus õpivad parimad*“, *head tingimused: tasuta õpe, majutus, stipendium; kindel palk ja vaheldusrikas töö; avatud uste päevad; reklaamid ja video; „Teeviit*“.

Küsimusele „Mis võiks värbamiskampania juures olla teisiti?“ toodi välja järgmist: *rohkem reklaami; rohkem töövarju päevi; võiks olla tagasihoidlikum; vähem propagandat; reaalsus; võib-olla rõhutada seda, et politsei ei ole ainult karistusorgan; võiks olla laialdasem, näidata kuidas toimub õppetöö PPK-s.*

Küsimusele „Kas Te tundsite, et Teie ootusi on petetud, kui hakati rääkima kolledži võimalikust kolimisest?“ Vastasid „ei“ 38 kadetti ning „jah“ 22 kadetti, kes tõid välja järgmist: *asusin õppima ühe teadmisega – algus Muraste, siis Paikuse ja lõpp Muraste ning soovin ka selle teadmisega lõpetada; SKA on niigi laiali, miks olukorda ajada hullemaks?; kui Ida-Virumaale ei soovita töölegi minna, miks peaks siis sinna õppima soovima minna; kaaluksin lahkumist; olin pettunud.*

Küsimusele „Mis põhjusel valisite just politsei või piirivalve suuna?“ toodi välja järgmist: *piirivalve, kuna ei taha igapäevaselt politseitööd teha; politsei, kuna noorsoo ja uuriija töö huvitav; politsei, kuna tahan saada koerajuhiks; politsei, kuna hingelähedane politsei; sest seal suudan rohkem saavutada; piirivalve on huvitavam.*

Küsimusele „Mis põhjusel valisite kõrghariduse suuna, mis põhjusel kutsehariduse suuna?“ toodi välja järgmist: *kõrghariduseta ei tee siin maailmas midagi; kõrgharidus, kuna saan rohkem teadmisi; kutseharidus, kuna kõrghariduses jäin pingereast välja; kõrgharidus, kuna siis on hiljem tööl rohkem võimalusi karjääri teha; kutseharidus, kuna siis saab kiiremini tööle; kutseharidus, kuna vähema ajaga omandab põhimõtteliselt sama hariduse; kutseharidus, kuna siis saab tööl olles kohe kogemusi omandada.*

3.2. Intervjuude analüüs

Intervjuudest selgus, et vastanute jaoks oli värbamiskampaanial väga oluline roll kadetiks kandideerijate arvu mõjutamisel. Kõik intervjuueeritud olid kindlad, et hea värbamiskampaania suurendab politseikadettideks kandideerijate arvu. Seda väidab otseselt PPA administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse juhataja Veronika Remsel: „*Eesmärgipärane värbamiskampaania on väga oluline, et leida piisaval hulgal kandidaate, kel on huvi õppima asumiseks SKA-sse.*“ (LISA 4)

Värbamiskampaania hindamisel väljendasid kõikide intervjuueeritute vastused osalist rahulolematust hetkel kasutuses oleva värbamiskampaania suhtes. Vastanud tõid välja nii teatud sihtgruppidega arvestamata jätmist, kampaania liigset teatraalsust kui ka puudulikku korraldust. Näiteks Ida prefektuuri piirivalvebüroo juhi ülesannetes oleva Üllar Kustala arvates tuleks värbamiskampaaniates näidata politseitööd igast küljest, s.h. ka töö võimalikke negatiivseid külgi. (LISA 2)

Kõik intervjuueeritud pidasid värbamiskampaaniat väga oluliseks konkursi täitmise osas ning ilma selleta oleks nende arvates kandideerijate arv tunduvalt väiksem. Samas arvas aga Veronika Remsel, et tulemus oleks veelgi parem, kui organisatsioonide vahel toimuks sellealane koostöö. Tema arvates tagab praegune kampaania küll piisava hulga õppima asujaid, kuid mitte tingimata tulevase poliitseiametnikke. (LISA 4)

Kampaania piisava kajastatuse kohta massimeediakanalites arvas PPA administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse praktikakoordineerija Nelly Ruuge, et seda on piisaval määral hoolimata sellest, et põhiline osa kajastamisest toimub nn. „kuumal ajal“, milleks on maikuu, koolide lõpetamise kuu. Samas aga pidasid Veronika Remsel ning Üllar Kustala kampaaniat massimeediakanalites alakajastatuks. Eriti arvas Üllar Kustala, et värbamine võiks alata juba pool aastat enne kursuste komplekteerimist, vähehaaval ning vastuvõtujale lähenedes kajastatavust suurendada. (LISA 2, LISA 3, LISA 4)

PPK tutvustamise ning lahtiste uste päevade korraldamise tiheduse osas pidasid vastanud hetkel toimuvat piisavalt tihedaks, arvamused läksid lahku kooli tutvustamise metoodika osas. Veronika Remsel näiteks pidas vajalikuks igas koolist PPK tutvustamist, rõhutades koostööd

SKA ja PPK vahel selle läbiviimisel. Üllar Kustala arvas aga, et pigem tuleks teha eeltööd ning välja selgitada huvigrupid koolides, kes oleksid üldse huvitatud PPK-sse õppima asumisest. Seejärel tuleks külastada koole ning erinevaid valdkondi süvitsi tutvustada. (LISA 2, LISA 4)

Kampaaniat ei hinnatud eriti realistlikuks, põhjusteks toodi välja liigset teoreetilist tutvustamist, kus kõigil on alati „puhtad riided seljas“ ning varem mainitud liigset teatraalsust. (LISA 2, LISA 3)

Värbamiskampaania tagasihoidlikumaks tegemise koha pealt väitsid kõik vastanud, et kampaania peaks olema hoopis agressiivsem. Veronika Remsel ütles näiteks: „*Politseinikuks õppimine ja politseitöö ei saa olla tagasihoidlikud*“ ning Üllar Kustala arvates tuleks kampaaniasse rohkem reaalseid olukordi luua, nagu näiteks huvilisi kutsuda politseijaoskonda või patrulli kaasa võtta, seal näidata, mis tegelikult ees ootab sellise ameti peal. (LISA 2, LISA 4)

Kui oleks võimalus muuta oma värbamiskampaaniat, vastas Veronika Remsel: „...SKA-sse õppima asumise värbamiskampaaniasse kaasaksin PPA, et üheaegselt kohe ka elukutset tutvustada (see välistaks selle, et õppima asunud peale esimest praktikat saaksid arusaamise, et on teinud vale valiku ja jätavad õpingud pooleli)“. (LISA 4)

Nelly Ruuge arvates ei peaks värbamiskampaaniasse sisse viima ratsionaalseid muutusi, samas aga rõhutas Veronika Remsel vajadust koostöö järele PPA-ga. (LISA 3, LISA 4)

Vestlustel kadettidega välja tulnud põhjustest kooli õppima asumisel olid esindatud huvitav töö, põnev töö, tahe inimesi aidata, juba selle ameti peal töötav tuttav/sugulane, soov midagi ise muuta, tagada turvalisus, narkomaania vastu võitlemise soov jne. Samas aga olid ka põhjustena ära toodud soov saada kriminalistiks või kogeda palju põnevust, mis olid Nelly Ruuge ning Üllar Kustala arvates krimisarjadest põhjustatud väärarusaamad. (LISA 2, LISA 3, LISA 4)

Kõigi kolme vastanute vestlustel kandideerijatega oli rohkem soovijaid kõrghariduse peale, põhjusena mainiti suurem vastuvõetavate arv. Lisaks oli ka suurem osa soovinud just minna politsei suuna peale, piirivalve peale näiteks läks Üllar Kustala vestlustes 30-st inimesest 6,

mille põhjusena pidas ta piirivalve ametist kui igava ameti mulje jätmist värbamiskampania poolt. (LISA 2, LISA3, LISA 4)

Kõigi kolme vestlustes tuli välja fakt, et sooviti võimalusel oma kodukohta tööle minna. Väiksemast kohast pärit olles sooviti minna kodukoha lähedal olevasse linna, praktika saamise eesmärgil aga oldi valmis ka Tallinnas töötama (LISA 4). Nelly Ruuge aga tõi välja olulise asjaolu, miks piirivalvuriks vähesed minna tahavad – kaugus kodukohast. (LISA 3)

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada PPK-sse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid ja töötada välja ettepanekud värbamiskampaania läbiviimisel ja tõhustamisel. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgnevad uurimisülesanded:

1. Uurida ootusi kvaliteetse õppe suhtes ja nende ootuste täitumist/mittetäitumist.
2. Kindlaks teha värbamiskampaania mõju kadettidele õppima asumisel.
3. Välja selgitada kadettide rahulolu tehtud valikuga.
4. Mida arvavad kadetid kooli asukoha kohta Ida–Virumaal.

Uurimisülesannete kontrollimiseks analüüsis autor küsimustiku kõiki osi, sest iga uurimisülesanne on seotud mingi osaga küsimustikust.

Esimese uurimisülesande kontrollimiseks analüüsis autor küsimustiku seda osa, mis puudutas ootusi kvaliteetse õppe suhtes ja nende ootuste täitumist/mittetäitumist PPK-s. Kuna 65% küsitletuist vastas jaatavalt küsimusele ootuste täitumise kohta koolis ning toodi välja, et ootused õppetöö, lisavõimaluste ning õppejõude kohapealt täitusid, siis leiab autor, et esimene uurimisülesanne sai kinnituse.

Teise uurimisülesande kontrollimiseks analüüsis autor küsimustiku seda osa, mis puudutas värbamiskampaania mõju kadettidele õppima asumisel. Kuna 47 vastanut 60st ei lasknud ennast värbamiskampaanial üldse mõjutada, siis leiab autor, et teine uurimisülesanne ei saanud kinnitust.

Kolmanda uurimisülesande kontrollimiseks analüüsis autor küsimustiku seda osa, mis puudutas kadettide rahulolu tehtud valikuga. Kuna vaid 10% vastanuist kahetses oma otsust PPK-sse õppima asuda, siis leiab autor, et kolmas uurimisülesanne sai kinnituse.

Neljanda uurimisülesande kontrollimiseks analüüsis autor küsimustiku seda osa, mis puudutas kadettide arvamust kooli asukoha kohta Ida-Virumaal. Kuna üle poole vastanuist ei oleks häirinud tingimus, kui PPK oleks asunud Ida-Virumaal, siis leiab autor, et neljas uurimisülesanne sai kinnituse.

Lõputöö käigus läbiviidud uurimus lubab teha järgmisi järeldusi ja ettepanekuid:

Analüüsi tulemusi vaadates võib järeldada, et küsitletute seas oli vägagi enesekindlaid ning läbimõeldud otsused langetanud inimesi. Suurel hulgal oli noori, kes kohe pärast keskkooli lõpetamist PPK-sse õppima asusid. Meessoost isikuid oli pea kaks korda rohkem kui naissoost isikuid. Kooli asuti õppima rohkem huvist politseitöö vastu, missioonitundest, karjäärivõimaluste pärast ning vähem suvaliste tunnete ajendil või kellegi soovitusel.

Rakendusliku kõrghariduse suund valiti sellepärast, et selle lõpetamisel loodetakse saada tugevam hariduslik põhi ning paremad karjäärivõimalused. Kutsehariduse suund valiti ajanappuse või isiklike põhjuste pärast.

Värbamiskampaaniasse suhtuti enamasti positiivselt, kuigi sellele tõsisemat tähelepanu pööras suhteliselt väike hulk vastanutest. Meeldejäävamad olid motod ning hüüdlused ning erinevad lubadused tuleviku osas. Sooviti edaspidi näha vähem ilustatud ning rohkem realistlikke kampaaniaid, samuti võiks kampaaniad vastanute sõnul olla rohkem reklaamitud.

Suuremat osa vastanuid ei heidutanud kooli asukoht üldiselt ega ka asukoha muutmine. Samuti poleks hetkel aktuaalsed arutelud kolimise kohta Ida-Virumaale mingit mõju avaldanud nende soovile PPK-sse õppima asuda. Ülejäänuille oleks kooli asukoha muutus olnud problemaatiline mitte niivõrd selles, et ta Ida-Virumaale oleks kolinud, vaid selles, et mujale kooli käia oleks neil logistiliselt või mõnel muul põhjusel osutunud raskeks.

Peamise miinusena värbamiskampaania kohta toodi välja, et see lõi politseitööst kohati ebaõige ettekujutise, kujutati liigselt palju põnevust jms. Toodi ka välja seda, et reklaami oli liiga vähe ja rohkem võiks olla lahtiste uste päevi ja kooli esindajad võiks rohkem käia kooli tutvustamas. Positiivne oli see, et paljudele kadettidele jäi värbamiskampaaniast meelde lause „See on kool, kus õpivad parimad“, mis võiks autori arvates jäädaagi tulevastelgi aastatel kooli nn tunnuslauseks.

Autori arvates on väga oluline, et 47 vastanut 60st ei lasknud ennast värbamiskampaanial üldse mõjutada ehk siis kadetid on tulnud kooli õppima kindla tahtmisega ja missioonitundega. Värbamiskampaaniat toodi küll välja, aga see jäi vastuseid analüüsides autori arvates rohkem tahaplaanile. See omakorda annab lootust, et kadetid jäävad organisatsiooni tööle pikaks ajaks ja asuvad tööle kõrge motiveeritusega.

Eksperdid tõid välja üheselt, et värbamiskampaania on vajalik nii kadettide värbamisel kui ka hea värbamiskampaania suurendab politseikadettideks kandideerijate arvu. Lisaks toodi välja, et värbamiskampaanial on väga oluline roll konkursi täitmise osas. Märgitakse ka, et värbamiskampaania peaks olema agressiivsem ja et kadette võiks kutsuda nii politseijaoskondadesse kui ka kordonitesse ja piirivalvepunktidesse tutvumispäevadele.

Autor leiab, et kuigi ekspertide ja kadettide arvamused kohati erinesid, on värbamiskampaanias kohti, mida võiks parandada, muuta või siis uute aspektide näol täiendada.

Eelpool toodud küsitluse tulemuste analüüsile ja järeldustele tuginevalt, teeb autor edasiseks tegevuseks pakutava värbamiskampaania täiustamiseks ja arendamiseks järgmised ettepanekud:

- 1) Kujutada politseitööd reaalsemalt ja tagasihoidlikumalt. Näidata rohkem olukordi, mida reaalses politseitöös tihti ette tuleb.
- 2) Näidata rohkem, kuidas toimub igapäevane õppetöö PPKs.
- 3) Võiks rõhutada seda, et tegemist on raske tööga ja selle jaoks oleks juba eelnevalt vaja head füüsilist vormi.
- 4) Kajastada reaalselt olukorda vakantsetest kohtadest ja palkadest.
- 5) Kooli töötajatel käia koos kadettidega rohkem üldhariduskoolides PPKd tutvustamas ja läbi viia rohkem lahtiste uste päevi.

Mida reaalsemalt teostatakse värbamiskampaaniat, seda väiksem on tõenäosus, et tööle asudes kadett pettub oma valikus. Mida tõetruum on kampaania, seda tõenäolisem on, et kooli asuvad õppima inimesed, kes tahavad ka sinna jääda ja hiljem kindlalt tööle asuda PPA-sse.

Lisaks võiks autori arvates värbamiskampaanias rõhutada seda, et politseitöö tegemiseks ei pea olema ainult füüsiliselt tugev, vaid oluline on olla ka vaimselt tugev. Autori arvates võiks politseitööd kujutada reaalsemalt ning mitte rõhutada ainult selle põnevusele, vaid sellele, et antud tööd tehes, saab inimene aidata oma kaaskodanikke ja tõsta turvalisust ümbritsevas ühiskonnas.

Siinjuures ei saa autor jätta märkimata, et riigil tuleks rohkem väärtustada ja hinnata politseiteenistujaid, kes hoiavad ja kaitsevad kaasinimeste julgeolekut ja kindlustunnet ühiskonnas.

Eeskuju ei ole vaja kaugelt otsida – Soome Vabariigi politseiharidus, kus õppuritele on loodud kõik tingimused hariduse ja väljaõppe omandamiseks ning tööle minnes on tagatud motiveeriv ja väärikas töötasu.

Lõputöö tulemusel esitas autor ettepanekud, mida analüüsi põhjal võis teha ning mida võiks kasutada värbamiskampaania rakendamisel edaspidiseks. Autori hinnangul võiks SKA kadettide seas edaspidi regulaarselt läbi viia sarnaseid uuringuid, välja selgitamaks värbamiskampaania mõju värbamisalustele. Samuti tuleks uurida antud töö käigus selgunud rahulolematust tekitavaid kohti värbamiskampaania suhtes, et välja selgitada rahulolematuse üksikasjad. Autor esitab käesoleva lõputöö ja uuringu tulemused PPA raamatukogule.

SUMMARY

The main purpose of this thesis is to show the reasons and motivations behind decision making regarding the enlistment into the Police and Border Guard College. Another purpose was, accordingly with the data collected, to give feedback to the recruiting campaign for further improvement. In order to fulfill the purpose, tasks were created:

1. Study the expectations towards study quality as well as the fulfillment of those expectations.
2. Measure the impact of recruitment campaigns towards new cadets.
3. Find out how satisfied the new cadets were with the choices they made.
4. What the new cadets thought about the possible relocation of the college to Ida-Virumaa.

To complete all the given tasks, the author of this thesis analyzed answers given to a questionnaire, which was conducted among the cadets.

Analyzing the answers to the questions that dealt with expectations towards study quality, the results were positive. 65 % of the cadets answered that their expectations had been met and that those expectations were mainly about the study program, the professionalism of the teachers etc.

Since 47 out of the 60 questioned cadets replied that the recruitment campaign had little to none effect on their decision making to enlist into the Police and Border Guard College, it can be said that the influence of the campaign is very little.

Regarding the choices made and afterthoughts of choices, only 10 % of the questioned did regret afterwards that they enlisted into the college, which is a relatively good result.

If there had really been a relocation of the college to Ida-Virumaa, over half of the questioned cadets would still enlist into it, which means that the location of the college is of no importance to them.

The main negative side about the recruitment campaign was, according to the answers given, the extensive use of exiting policework, high salaries, good career opportunities etc. That was, as some described, misleading information and had minimal correlation towards the real everyday work. On the plus side, it was mentioned that the campaign was appealing and raised curiosity towards policework.

Regarding the feedback, a few tips were generated by the author to further improve the recruitment campaign:

- 1) Make the policework look less exiting and adrenaline-filled and more down to earth.
- 2) Show more what is happening during study courses.
- 3) The requirements (especially physical ones) needed for enduring policework should be emphasised more.
- 4) To reflect the real situation about vacant places to work and salaries paid.

The more realistic the campaign, the less are cadets going to be disappointed afterwards, or even regret ever enlisting in the first place. And, ofcourse, more cadets would want to stay in the line of policework (or as borderguards).

Another thing, mentioned by the author of this thesis, is to emphasise on the aspect that policework requires not only a strong body, but a strong mind as well. And that the main objective of being a police officer is not having exiting cases or adrenaline rushes day-in-and-out, but, as the LA Police motto says, to protect and serve.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Allik, I.-L. ja Seli, S. 2010. Intervjuu. Referaat. Tallinn

Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006–2015. Riigikogus heaks kiidetud 08.11.2006, jõustunud 15.11.2006 - RT I 2006, 52, 386 <https://www.riigiteataja.ee/akt/12752949>

Germeijs, V. Verschueren, K. High School Students' Career Decision-Making Process: Development and Validation of the Study Choice Task Inventory. Journal of Career Assessment. Lk. 224 www.choixdecariere.com/pdf/5873/GermeijsVerschueren.pdf välja otsitud 25.12.2012

Gottfredson, L. S. Applying Gottfredson's Theory of Circumscription and Compromise in Career Guidance and Counseling. – Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work. Edited by Brown, S. D., Lent, R. W. Hoboken: John Wiley & Sons, 2005. Lk 72 www.udel.edu/educ/gottfredson/reprints/2005theory.pdf välja otsitud 30.12.2012

Hirsjärv, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2004. Uuri ja kirjuta. Tõlge Eesti keelde 2005, kirjastus Medican

Kallaste, E., Jaakson, K. ja Kraut, L. 2011. Kollektiivsed töösuhted. Kvalitatiivse uuringu metoodikaraport. Eesti Rakendusuuringu Keskus. Sotsiaalministeeriumi koduleheküljelt https://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Toovaldkond/uuringud/kval_analyysi_metoodikaraport.pdf väljaotsitud 24.04.2013

Kutseharidusstandard (nr 90). Vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 06.04.2006, jõustunud 16.04.2006 – RT I 2006, 16, 131, ..., RT I 20.09.2011, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011003>

Kutseõppeasutuse seadus. Vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 17.06.1998, jõustunud 25.08.1998 – RT I 1998,64, 1007, ..., RT I 10.07.2012, 19. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052012005>

Laherand, M.-L. 1999. Fenomenograafia kui võimalus kasvatusarusaamade kirjeldamiseks. Raamatus Quo vadis, kasvatusteadus? (Toim. A.Liimets). (lk 138). TPÜ kirjastus. Tallinn

Leach, L. Zepke, N. Student Decision-Making by Prospective Tertiary Students. A Review of Existing New Zealand and Overseas Literature. Ministry of Education, New Zealand, 2005. lk.21 www.educationcounts.govt.nz/_data/assets/pdf_file/0005/7448/student-decision-making-final-report.pdf välja otsitud 24.12.2012

Must, O. 2006. Üliõpilaskandidaatide valikudilemmade hierarhia ja dünaamika. Uurimuse aruanne. Haridus – ja Teadusministeeriumi kodulehelt www.hm.ee/index.php?044893 välja otsitud 26.12.2012

Mägi, E, Nestor M. 2012. Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis kodulehelt www.praxis.ee/index.php?id=398 välja otsitud 15.12.2012

Politseiametniku karjääri tutvustus. Sisekaitseakadeemia kodulehelt www.sisekaitse.ee/politsei-ja-piirivalvekolledz/kolledzist/erialad/ välja otsitud 02.01.2013

Politsei- ja piirivalvekolledži põhimäärus. 2010. KINNITATUD rektori 20. oktoobri 2010 käskkirjaga nr 1.1-2/41. Sisekaitseakadeemia koduleheküljelt www.sisekaitse.ee/politsei-ja-piirivalvekolledz/kolledzist/tutvustus/ välja otsitud 02.01.2013

Politsei- ja piirivalvekolledži tutvustus. Sisekaitseakadeemia kodulehelt www.sisekaitse.ee/politsei-ja-piirivalvekolledz/kolledzist/tutvustus/ välja otsitud 19.04.2013

Poliisi. Poliisiammattikorkeakoulu. Soome politsei. Soome Politseikolledži kodulehelt www.poliisikoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/indexfin välja otsitud 01.02.2013.

Rakenduskõrgkooli seadus. Vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 10.06.1998, jõustunud 16.07.1998 – RT I 1998, 61, 980, ..., RT I 12.12.2011, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052012006>

Raffe, D. Conclusion: Where are pathways going? Conceptual and methodological lessons from the pathways study. – Pathways and participation in vocational and technical education and training. OECD Publications: Paris, 1998. Lk. 24 [www.gse.harvard.edu/news_events/features/2011/Pathways to Prosperity Feb2011.pdf](http://www.gse.harvard.edu/news_events/features/2011/Pathways_to_Prosperty_Feb2011.pdf) välja otsitud 01.01.2013

Sisekaitseakadeemia arengukava 2011. Sisekaitseakadeemia koduleheküljelt www.sisekaitse.ee/ska/akadeemiast/tutvustus/avalikud-dokumendid/arengukavad/ välja otsitud 19.04.2013

Sisekaitseakadeemia põhimäärus (nr 12) 28.01.2010, jõustunud 14.02.2010 – RT I 2010, 6, 20. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130012012007>

Sisekaitseakadeemia tutvustus. Akadeemiast. Sisekaitse akadeemia kodulehelt www.sisekaitse.ee/ska/akadeemiast/ välja otsitud 19.04.2013

Sisekaitseakadeemia õppekorralduse eeskiri. Kinnitatud Sisekaitseakadeemia nõukogu 13.06.2012 otsusega nr 1.1-6/28. Sisekaitseakadeemia kodulehelt www.sisekaitse.ee/public/Oppeosakond/OKE_kinnitatud_13.06.2012_2.pdf välja otsitud 19.04.2013

Sisekaitseakadeemiasse õppurite värbamise kord. Kinnitatud Sisekaitseakadeemia rektori 08. oktoobri 2008 käskkirjaga nr 0-2/76. Saadud 27.03.2012 kirjavahetuse teel Ene Puhm (Turundus- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja) poolt

Tang, M. Pan, W. Newmeyer, M. D. Factors Influencing High School Students' Career Aspirations. Professional School Counseling, 2008. Lk. 293
www.choixdecariere.com/pdf/5873/TangPan-2008.pdf välja otsitud 20.12.2012

Turundus- ja kommunikatsiooniosakonna 2007. aasta aruanne. Saadud 27.03.2012 kirjavahetuse teel Ene Puhm (Turundus- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja) poolt.

Tõnisson, E. 2011. Kõrghariduse valdkonna statistiline ülevaade. Haridus – ja Teadusministeeriumi kodulehelt www.hm.ee/index.php?048183 välja otsitud 25.12.2012

Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007-2013 perioodiks 2011-2013. Haridus – ja Teadusministeeriumi kodulehelt <http://www.hm.ee/index.php?03236> välja otsitud 19.04.2013

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Abiturientide karjäärivaliku mõjutegurid (Mägi, Nestor 2012:80)	16
Joonis 2. Gümnaasiumilõpetajate edasised valikud (Mägi, Nestor 2012:17)	18
Joonis 3. Vastanute sooline jaotus	25
Joonis 4. Vastanute vanuseline jaotus	26
Joonis 5. Põhjused PPK-sse õppima asumisel.....	26
Joonis 6. Ootused politseitööle enne õppima asumist	27
Joonis 7. Ootustele vastavus koolist	28
Joonis 8. Meeldejääv kampaania juures, enim mõju avaldanu.....	29
Joonis 9. Värbamiskampaania hindamine	30
Joonis 10. Värbamiskampaaniale soovitusel	31
Tabel. Koheselt kõrghariduses edasiõppimist jätkanute gümnaasiumilõpetajate osakaal maakondade lõikes 2006/07 – 2009/10 (Tõnisson 2011:28).....	18

LISA 1. KÜSIMUSTIK

Lugupeetud kadett!

Tere. Olen Silver Pälsing - Sisekaitseakadeemia tudeng rühmast PK 112 ja kirjutan lõputööd teemal: „**Politsei- ja piirivalvekolledžisse kandideerimise otsust mõjutavad tegurid**“ Vajan Teie abi seoses küsitlusega, mille täitmine võtab aega maksimaalselt 15 minutit. Küsitlus on anonüümne. Ma oleksin väga tänulik, kui Te leiaksite oma kooli ja vaba aja kõrvalt aega, et täita antud küsimustik.

Teie sugu? _____

Teie vanus? _____

Teie eelistus pärast kooli tööle saamisel (milline osakond/jaoskond)? _____

I . Politsei- ja piirivalvekolledžisse õppima asumise põhjused ja ootused koolile enne õppima asumist

1. Mis põhjusel otsustasite PPK-sse õppima asuda? _____

2. Kas perekonnas või tutvusringkonnas on politseis töötavaid inimesi, kes mõjutasid otsust tegema? _____

3. Kui jah, siis kes ja kuidas (millist infot)? _____

-
-
4. Millised olid Teie ootused politseitööle enne politsei- ja piirivalvekolledžisse õppima asumist? _____
-
-
-
5. Kas ootused, mis olid koolist olemas juba enne õppima asumist, leidsid õppimise ajal kinnitust? Millised? _____
-
-
-
6. Kas Te asusite kooli õppima kindla ootusega saamaks tööle kodukohta? _____
-
-
7. Kas Te asusite kooli õppima sooviga töötamaks oma kindlal erialal või olete nõus pärast kooli lõppu vastu võtma mõni teine ametikoht? _____
-
-
-
8. Kas olete kahetsenud oma otsust politsei- ja piirivalvekolledžisse õppima asumist? Miks? _____

II. Värbamiskampaania

9. Kui paljuja kuidas mõjutas värbamiskampaania kooli õppima asumist? _____

10. Mis oli värbamiskampaania juures, mis jäi meelde või mõjutas enim õppima asumist? _____

11. Mis põhjusel valisite just politsei või piirivalve suuna? _____

12. Mis põhjusel valisite kõrghariduse suuna, mis põhjusel kutsehariduse suuna? _____

13. Kuidas hindate värbamiskampaaniat, mis kutsus/kutsub Teid kooli õppima? _____

14. Mis võiks värbamiskampania juures olla teisiti? _____

III. Kooli asukoht

15. Kui kolledž oleks asunud Ida-Virumaal, kas oleksite sellele vaatamata läinud sinna õppima? _____

16. Kas Teie õppimise motivatsiooni mõjutaks kolledži asukoht? _____

17. Kas Te tundsite, et Teie ootusi on petetud, kui hakati rääkima kolledži võimalikust kolimisest? _____

Tänan!

LISA 2. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURI PIIRIVALVEBÜROO JUHI ÜLESANNETES OLEVA ÜLLAR KUSTALA`GA

- 1. Teie praegune töökoht?** Politsei- ja Piirivalveameti Ida prefektuuri piirivalvebüroo juhi ülesannetes.
- 2. Teie erialase töö staaž Politsei- ja Piirivalveametis?** 22 aastat.
- 3. Mitu korda olete olnud vastuvõtukomisjoni liige?** 6-7 korda.
- 4. Milline tähendus on Teie töö jaoks värbamiskampaanial?** Värbamiskampaania kui selline on väga vajalik asi, sellepärast kui me ei räägi või ei näita ennast, siis inimesed ei teagi, millega me selles organisatsioonis tegeleme ja milleks meid üldse ellu on kutsutud. Samas, kui võtta nüüd inimene, kes tuleb täna üldse mingit ettekujutust omamata organisatsiooni, ta läbib kõik koolitused, lõpetab kooli suurepäraselt, siis esimesel tööpäeval tabab teda šokk - kuhu ta tuli. Igakord ei saa noor koolist tervikpilti praktiliselt olles. Praktika ajaga ei pruugi näha kõiki töö nüansse. Värbamiskampaania peaks andma inimesele kuvandi, mis teda ees ootab.
- 5. Milline on Teie hinnang värbamiskampaaniale?** Värbamiskampaania on tänapäeval üsnagi teatraalne. Me peaksime hakkama värbamiskampaaniat muutma. Tänapäeval on kampaania üks põhielemente see sama transpordivahend, mida me kasutame. Üldjuhul me otsime välja autod, mis on puhtad ja kus kõik töötavad. Teine asi on see, et näidatakse teenistuses kasutatavad loomi ja erivahendeid, kus kõik on ilus ja kõik on tore, aga sellega me näitame kampaania ajal inimestele ainult positiivset külge. Me peaksime kampaanias välja tooma ka negatiivseid külgi, samas tuua välja ka põhjuseid, mis võivad inimest mõjutada valiku tegemisel tööle asudes.
- 6. Kui olulise osa Teie arvates määrab praegune värbamiskampaania konkursi tagamisel?** On inimesi, kes saavad enda jaoks vajaliku informatsiooni kätte ja nad tulevad vestlustele, teades milleks nad siia tulevad, kelleks nad siia tulevad ja mis neid siin ees ootab. Aga samas on kindlasti ka väga palju selliseid isikuid, kes tulevad ükskõikse suhtumisega – kui saab, siis saab. See ei ole hea.
- 7. On Teie arvates värbamiskampaania piisavalt kajastatud massimeedia kanalites?** Kui ma nüüd võtan sellise arvestusega, et täna on meil aprillikuu ja gümnaasiumites hakkavad eksamiperioodid ja vaadates ning kuulates raadiot või

televisiooni, kui lugedes ajalehti, siis ma pole näinud ühtegi teavitustvarianti, kedagi kusagil kuhugi oodatakse. Teades, et SKA-l hakkab juunikuus nn. kursuste komplekteerimise periood, siis nädal aega enne konkurssi hakatakse meedias kuulutama, et tulge selleks ajaks sinna, siis minu arvates on see lootusetult hiljaks jäänud protsess. Värbamine võiks alata pool aastat enne kursuste komplekteerimist, kas nädalas korra või mida lähemale sellele kuupäevale, seda rohkem peaks olema kajastatud kampaaniat meedias. Minu arvates on selles suhtes kajastus alla vajadust.

- 8. Kui palju peaks Teie arvates käima kooli esindajad koolides PPK-d esindamas ja korraldama lahtiste uste päevi?** Selge on see, kui hakatakse ennast liiga peale suruma, siis ma kardan, et ei pruugi saada seda tulemit, mida me tahame. Liigse pealekäimisega võib tekkida vastupidine efekt. Teine variant on see, et kindlasti võiks seda kuidagi selekteerida, ei ole ju PPK-l mõtet võtta ette kogu Eesti koolide loetelu ja siis kalendrisse märkida päevad, millisel päeval lähme sinna ja sinna kooli. Kooli huvijuhid võiks eelnevalt välja selekteerida huvigrupid, kas selles koolis on üldse inimesi, kes PPK-sse tuleksid. Kui koolil on huvi, siis ta võik olla PPK-ga tihedamalt seotud. Kui ei ole, siis võik jääda nagu ta on. Kui on huvi, siis võiks ühel päeval ühte valdkonda tutvustada ja teine päev teist valdkonda, rohkem süvitsi. Kui me ainult räägime tagaajamistest ja erivahenditest, siis see ei anna seda teavet, mida noor võiks saada teada enne oma kindla elukutse valikut.
- 9. Millisena hindate värbamiskampania realistlikkust?** Oskan rääkida siinkohal piirivalve kohapealt. Me räägime, me näitame, aga see on kõik teooria. Põhimõtteliselt et kõike seda üle elada, peaks selle jaoks olema praktika päev. Kindlasti on selliseid faktoreid, mis teadvustavad noorele tulevase töö sisu paremini ja talle saab selgemaks, millega ta tulevikus tegelema hakkab. Praegu näitame, missugused võimalused on, kuid tegelikkus on midagi muud. Teatraalsust on liiga palju.
- 10. Kas Teie arvates võiks värbamiskampania olla tagasihoidlikum?** Vastupidi, see peaks olema veelgi agressiivsem ja sisse tuleks tuua enam reaalseid näiteid. Kuna me täna räägime väga palju ise ja me ei anna inimesele seda võimalust, et seda endal kombata. Tänapäeval käib ju asi niimoodi, et sõidetakse kuskile messidele, sõidetakse kuhugile koolidesse, näidatakse ja tutvustatakse. Kampaaniat võiks korraldada selliselt, et kutsuda kool piiripunkti või kordonisse või politsei kohapealt jaoskonda. Võtta inimesi patrulli kaasa, käia ja näidata mis neid ees ootab. Kui sealt saab noor nn.

soovipisiku, siis hiljem tööle asudes on reaalsem, et inimene ka jääb organisatsiooni pikemaks tööle. See väldiks olukorda, kus inimene lõpetab kooli ja 3 aasta pärast tunneb, et see ei ole, mida ta soovib ja ta lahkub töölt.

- 11. Kui Teil oleks olnud võimalus muuta oma värbamiskampaaniat, siis mida oleksite teinud teisiti? Mida oleksite jätnud endistviisi? Vt. eelmisi vastuseid.**
- 12. Kas Teie arvates peaks värbamiskampaaniasse sisse viima ratsionaalseid muutusi, kui jah, siis milliseid? Vt. eelmisi vastuseid.**
- 13. Milliseid põhjuseid PPK-sse astumiseks on kadetid kõige enam välja toonud vestlustel? Huvitav töö, suhtlemine inimestega, võimalus midagi anda ühiskonnale, action. Viimase kohapealt on väga suurt rolli mänginud erinevad sarjad: CSI, „Kelgukoerad“ jne. Kohati tuleb inimeste jutust välja, et nad usuvadki, et selline ongi reaalne töö, mis ei vasta tõe. On toodud ka välja, et töökoht kodu lähedal ja hea käia.**
- 14. Millisesse suunda (kas kõrgharidus või kutseharidus) oli rohkem soovijaid vestlustel? Kõrgharidus. Kutsehariduse soovijate kohapealt oli kahjuks palju inimesi, kes üldse ei saanud aru ei enda soovidest ega töökohast, kuhu nad soovivad minna.**
- 15. Millisesse suunda (kas politsei või piirivalve) oli rohkem soovijaid vestlustel? Politsei. Suurusjärgus 30st inimesest soovis piirivalvesse 6. Leian, et värbamiskampaania on piirivalve tööst jätnud vale mulje kui ainult rutiinsest ja igavast tööst.**
- 16. Kas vestlustel toodi välja, et soovitakse oma kodukohta tööle minna? Jah.**

LISA 3. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI ADMINISTRATSIOONI PERSONALIBÜROO IDA PERSONALITALITUSE PRAKTIKAKOORDINEERIJAL NELLY RUUGE`GA

- 1. Teie praegune töökoht?** Politsei- ja Piirivalveameti administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse praktikakoordineerija.
- 2. Teie erialase töö staaž Politsei- ja Piirivalveametis?** 14 aastat.
- 3. Mitu korda olete olnud vastuvõtukomisjoni liige?** 24 korda.
- 4. Milline tähendus on Teie töö jaoks värbamiskampaanial?** Minu töö jaoks on see väga oluline, sest sellest oleneb kui palju on kadeti kandidaate, kui paljud neist läbivad vestluse ja kui palju neist pärast tulevad praktikale, nii et töö koormus oleneb täpselt sellest kui efektiivselt värbamiskampaania töötab.
- 5. Milline on Teie hinnang värbamiskampaaniale?** Värbamiskampaaniat on tehtud palju, erinevatele sihtgruppidele, aga probleemiks on Ida prefektuuri piirkond, kus riigikeele oskamatus jätab noori välja ja ka esinenud õigusrikkumised.
- 6. Kui olulise osa Teie arvates määrab praegune värbamiskampaania konkursi tagamisel?** Päris palju, sest just siis on näha, kui gümnaasiumi lõpetajad tulevad ja kui tehakse värbamiskampaania, näiteks Kaitseväes, siis sealt kohe on näha sihiga tulijaid ja on näha, et nad teavad, mida nad soovivad.
- 7. On Teie arvates värbamiskampaania piisavalt kajastatud massimeedia kanalites?** Arvan, et siis kui on kuum hooaeg (mai, kooli lõpetamise aeg), siis on neid piisavalt, aga pärast seda ei peagi nii palju olema. Aeg on minu arvates õige ja on ka piisavalt, aga ma kaldun väheksene arvama seda, et enam pakutakse meil politsei kui piirivalve eriala tutvustust. Kandidaadid on segaduses, et nad tulevad politseisse õppima ja nad õpivad ka piirivalvet, neile on see probleem, just viimasel aastal, varem seda ei olnud.
- 8. Kui palju peaks Teie arvates käima kooli esindajad koolides PPK-d esindamas ja korraldama lahtiste uste päevi?** Ma arvan, et Ida prefektuuris seda tehakse piisavalt ja olen ise ka käinud lahtiste uste päevadel ja neid läbi viinud. See ei ole nüüd küll seotud otseselt kooli sissesaamisega, aga näiteks see, et kui isik saab kooli sisse ja me tahame teda endale tööle saada, siis me käime ka akadeemias „lahtiste kaartidega

rääkimas“. Liiga palju ei ole hea neid läbi viia, kuna need võivad tüütavaks muutuda.

- 9. Millisena hindate värbamiskampania realistlikkust?** Värbamiskampanias on meil alati puhtad riided seljas, aga reaalsus see nii ei ole. Töösituatsioonidest värvates ainult räägitakse, näha saab vähe. Erivahendeid küll näidatakse, pigem see jääb filmi tasandile ja paraku vestlustes kajastub, et tahetakse väga palju kriminalistiks saada ja seda „tänu“ CSI ja muudele sellistele valesid muljeid loovatele sarjadele. Realistlikust on kampanias hinnanguliselt 20 protsenti.
- 10. Kas Teie arvates võiks värbamiskampania olla tagasihoidlikum?** Arvan, et siin Ida prefektuuri piirkonnas ei peaks olema tagasihoidlikum. Pigem just rohkem agressiivsem, seda just seetõttu, et riigikeelt on vaja ja et õigusrikkumisi oleks kadeti kandidaatidel vähem. Teadvustamiseks seda, et kui tulevik on silmis, siis mida peab selle saavutamiseks tegema. Ma leian, et ei pea olema tagasihoidlik.
- 11. Kui Teil oleks olnud võimalus muuta oma värbamiskampaniat, siis mida oleksite teinud teisiti? Mida oleksite jätnud endistviisi?** Ühte faktorit me oleme juba muutnud – varem tegeles värbamisega ainult üks ametnik, aga kuna ma ise tegelen praegu eelkutsesõppega nii Kohtla – Järvel, Jõhvis kui ka järgmine aasta Narvas, siis olen ka mina see sõnumiviija ja selle koordineerija väikestviisi, mitte küll oma tööülesannetest lähtuvalt, aga aitan kaasa. Me oleme seda muutnud ja ma leian, et see on õige, et värbamisega ei tegele ainult üks inimene, vaid meeskond.
- 12. Kas Teie arvates peaks värbamiskampaniasse sisse viima ratsionaalseid muutusi, kui jah, siis milliseid?** Ei peaks.
- 13. Milliseid põhjuseid PPK-sse astumiseks on kadetid kõige enam välja toonud vestlustel?** Kadetid on meil sinisilmsed ja kodukoha patriotism lööb välja, mida on motivatsioonist näha, et nad tahavad seda tööd teha. Tuleb mainida ka seda, et paljud tahavad kohe kriminalistiks ja kohe uurida ja sõrmejälgi võtta ja pätte taga ajada. See on selline ebareaalne tegevus, mis on siis filmide ja seriaalide kaudu tulnud. Varjundina on kaasas käinud ka see, et tahetakse kätte maksta oma kiusajatele, keda pidi koolis taluma. Nende puhul on koolist välja langemine suure tõenäosusega, kuna ei kuvata, milleks tuldi ja kuhu tulid õppima.
- 14. Millisesse suunda (kas kõrgharidus või kutseharidus) oli rohkem soovijaid vestlustel?** Kõrgharidus, kuna sinna võeti rohkem vastu.
- 15. Millisesse suunda (kas politsei või piirivalve) oli rohkem soovijaid vestlustel?**

Ülekaalukalt politsei võit.

16. Kas vestlustel toodi välja, et soovitakse oma kodukohta tööle minna? Jah, ja see on ka piirivalvele probleemiks, kuna piirid ei sõltu kodukohast.

LISA 4. INTERVJUU POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI ADMINISTRATSIOONI PERSONALIBÜROO IDA PERSONALITALITUSE JUHATAJA VERONIKA REMSEL`IGA

- 1. Teie praegune töökoht?** Politsei- ja Piirivalveameti administratsiooni personalibüroo Ida personalitalituse juhataja.
- 2. Teie erialase töö staaž Politsei- ja Piirivalveametis?** 14 aastat.
- 3. Mitu korda olete olnud vastuvõtukomisjoni liige?** 3-4.
- 4. Milline tähendus on Teie töö jaoks värbamiskampaanial?** Eesmärgipärane värbamiskampaania on väga oluline, et leida piisaval hulgal kandidaate, kel on huvi õppima asumiseks SKA-sse.
- 5. Milline on Teie hinnang värbamiskampaaniale?** Värbamiskampaania puuduseks pean seda, et see ei toimu koostöös tulevase tööandjaga. Koostöö on ainult formaalne. SKA politseieriala lõpetajatele on töökoht tagatud PPA-s, aga värbamiskampaania on ülesehitatud tavapärase (üli)kooli värbamiskampaaniana, et leida piisaval hulgal õppureid. Samas oleks see ka ressursi kokkuhoid, kui tehtaks üheaegselt värbamiskampaaniat nii õppima asumiseks kui ka töökoha propageerimiseks. Täna puutume kokku juba päris mitmete juhtumitega, kus peale kooli lõpetamist ei valita õpitud eriala elukutseks, sest politsei elukutse propageerimine on jäänud tahaplaanile (põhjus ilmselt selles, et ainult põneva tööga tööle ei meelita, kui sellele vastavat palka ei ole võimalik maksta). SKA ja PPA ühine värbamiskampaania oleks kasulik mõlemale osapoolle – tööle ei saa õppimata ja õppijaid ootab huvitav ja hea tasuga töö!
- 6. Kui olulise osa Teie arvates määrab praegune värbamiskampaania konkursi tagamisel?** Värbamiskampaaniata oleks konkurss kindlasti väiksem, aga tulemus oleks kindlasti parem, kui kaks organisatsiooni ühendaks oma jõud. Ainult koolipoolne värbamiskampaania tagab õppurid, mis on kooli eesmärk, aga ei pruugi tagada politseiametnike tööle.
- 7. On Teie arvates värbamiskampaania piisavalt kajastatud massimeedia kanalites?** Alati võib rohkem kajastada. Varasemate aastate põhjal meenub millegipärast alati justitiiskolledži kampaania ja vähemal määral politsei- ja

piirivalvekolledži kampaania.

- 8. Kui palju peaks Teie arvates käima kooli esindajad koolides PPK-d esindamas ja korraldama lahtiste uste päevi?** Siinkohal veel kord - KOOSTÖÖ SKA ja PPA vahel on oluline. Kui jätkub see, et kaks organisatsiooni ei suuda koos tööd teha, siis ei ole vahet, kui palju SKA esindajaid käib koolides või korraldavad lahtiste uste päevi. Ideaalne oleks, et igas koolis oleks vähemalt korra käidud tutvustamas üheaegselt politseiametnikuks õppimisvõimalusi ja sellele järgnevat tööd politseis. Kunagi see nii ka toimus – olen ise käinud aastaid nii koolides, kui sõjaväeosades tutvustamas koos politseiametnikega nii õppimisvõimalusi kui ka sellele järgnevaid töötamise võimalusi (siis oli Politseikool eraldi mitte SKA osa).
- 9. Millisena hindate värbamiskampaania realistlikkust? -.**
- 10. Kas Teie arvates võiks värbamiskampaania olla tagasihoidlikum?** Politseinikuks õppimine ja politseitöö ei saa olla tagasihoidlikud.
- 11. Kui Teil oleks olnud võimalus muuta oma värbamiskampaaniat, siis mida oleksite teinud teisiti? Mida oleksite jätnud endistviisi?** Täna PPA-l puudub ühtne korralik värbamiskampaania. SKA-sse õppima asumise värbamiskampaaniasse kaasaksin PPA, et üheaegselt kohe ka elukutset tutvustada (see välistaks selle, et õppima asunud peale esimest praktikat saaksid arusaamise, et on teinud vale valiku ja jätavad õpingud pooleli).
- 12. Kas Teie arvates peaks värbamiskampaaniasse sisse viima ratsionaalseid muutusi, kui jah, siis milliseid?** Suurim muutus, mis teha vaja, on hakata päriselt ka koostööd tegema PPA-ga.
- 13. Milliseid põhjuseid PPK-sse astumiseks on kadetid kõige enam välja toonud vestlustel?** Need vastused tuginevad nüüd lihtsalt sellele, mis meenub, mitte tervikanalüüsile värbamisvestluste kohta: huvitav töö, põnev töö, tahe inimesi aidata, keegi tuttavatest/sugulastest juba töötab ja on tekitanud huvi, on soov midagi ise muuta, et tagada turvalisus, narkomaania vastu võitlemise soov.
- 14. Millisesse suunda (kas kõrgharidus või kutseharidus) oli rohkem soovijaid vestlustel?** Kõrgharidus.
- 15. Millisesse suunda (kas politsei või piirivalve) oli rohkem soovijaid vestlustel?** Politsei.

16. Kas vestlustel toodi välja, et soovitakse oma kodukohta tööle minna? Kui inimene oli väiksemast kohast pärit, siis üldjuhul sooviti kodukohale lähimasse linna tööle, aga peamiselt siiski kodulinna (praktika mõttes toodi tihti välja ka võimalust Tallinnas töötada).